

**ARUANNE LÕIMUMISVALDKONNA
ARENGUKAVA „LÕIMUV EESTI 2020”
TÄITMISE KOHTA 2015. a**

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	3
SISSEJUHATUS.....	3
1. ARENGUKAVA EESMÄRKIDE SAAVUTAMISE KOKKUVÕTE	5
1.1 Alaeesmärk 1. Lõimumist toetavad hoiakud ja väärtused on Eesti ühiskonnas kinnistunud.....	14
1.2 Alaeesmärk 2. Vähelõimunud välispäritolu taustaga püsielanike osalemine ühiskonnas on kasvanud Eesti kodakondsuse omandamise ning uute ühiskondlike teadmiste kaudu. ..	21
1.3 Alaeesmärk 3. Uussisserändajad on Eesti ühiskonnas kohanenud.....	25
2. TEISTE ARENGUKAVADE KAUDU ELLUVIIDUD LÕIMUMISALASED EESMÄRGID.....	28
2.1 Eesmärk 4. Eesti keelest erineva emakeelega õpilastel on konkurentsivõimelised teadmised ja oskused eestikeelses keskkonnas toimetulekuks.....	28
2.2 Eesmärk 5. Eesti keelest erineva emakeelega noorte aktiivne osalemine noorsootöös ja tihedate kontaktide loomine eestikeelsete eakaaslastega.	31
2.3 Eesmärk 6. Eesti keelest erineva emakeelega elanikele on tagatud võimalused täiendada oma teadmisi ja oskusi konkurentsivõimeliseks osalemiseks tööturul.	32
3. ARENGUKAVA JUHTIMINE, ELLUVIIMINE JA SEIRE.....	36
4. ARENGUKAVA ELLUVIIMISE MAKSUMUS 2015. A	39
5. ÜLEVAADE OLULISEMATEST ARENGUKAVA TEGEVUSTEST 2016. A.....	40

SISSEJUHATUS

„Lõimuv Eesti 2020” (edaspidi Lõimumiskava) on valdkondlik arengukava, mis sätestab Eesti lõimumispoliitika alused ja eesmärgid, nende saavutamiseks vajalikud meetmed ja tegevused. 29. detsembril 2014. a kiitis Vabariigi Valitsus heaks korraldusega nr 582 Lõimumiskava ja selle rakendusplaani aastateks 2014–2017. Vastavalt Lõimumiskavas sätestatule esitab kultuuriminister Vabariigi Valitsusele üks kord aastas Lõimumiskava täitmise aruande arengukavas ja rakendusplaanis esitatud eesmärkide saavutamise ning meetmete tulemuslikkuse kohta.

Lõimumiskava üldeesmärk on sotsiaalselt sidus Eesti ühiskond, kus erineva keele- ja kultuuritaustaga inimesed osalevad aktiivselt ühiskonnaelus ning jagavad demokraatlikke väärtusi. Üldeesmärgi saavutamiseks on arengukavas seatud kolm alaeesmärki: lõimumist toetavad hoiakud ja väärtused on Eesti ühiskonnas kinnistunud (alaeesmärk 1), vähelõimunud välispäritolu taustaga püsielanike osalemine ühiskonnas on kasvanud Eesti kodakondsuse omandamise ning uute ühiskondlike teadmiste kaudu (alaeesmärk 2), uussisserändajad on Eesti ühiskonnas kohanenud (alaeesmärk 3)¹. Lisaks viiakse lõimumisalaseid eesmärgi ellu teiste arengukavade, sh „Eesti elukestva õppe strateegia 2020”, „Eesti keele arengukava 2011–2017”, „Noortevaldkonna arengukava 2014–2020”, „Siseturvalisuse arengukava 2015–2020“, ning konkurentsivõime kava „Eesti 2020“, kaudu. Nimetatud arengukavade raames viiakse ellu kolme Lõimumiskava eesmärki: eesti keelest erineva emakeelega õpilastel on konkurentsivõimelised teadmised ja oskused eestikeelses keskkonnas toimetulekuks (eesmärk 4), eesti keelest erineva emakeelega noored osalevad aktiivselt noorsootöös ja neil on tihedad kontaktid eestikeelsete eakaaslastega (eesmärk 5) ja eesti keelest erineva emakeelega tööeliste elanikele on tagatud võimalused täiendada oma teadmisi ja oskusi konkurentsivõimeliseks osalemiseks tööturul (eesmärk 6).

Arengukava kolme alaeesmärgi saavutamist toetavad kaheksa meetet ja teiste arengukavade raames elluviidavat kolme eesmärki viis meetet. Nende saavutustaset kajastavad 15 arengukavas ja 23 detailses rakendusplaanis 2014–2017 seatud meetmeindikaatorit. Esitatud rakendusplaani eelarvelised vahendid lähtuvad 2015. a riigieelarvest ja riigieelarve strateegiast 2015–2018. Rakendusplaani aruanne koostas Kultuuriministeerium koostöös Haridus- ja Teadusministeeriumi, Justiitsministeeriumi, Rahandusministeeriumi, Siseministeeriumi, Sotsiaalministeeriumi, SA Innove ja Integratsiooni ja Migratsiooni SA Meie Inimesed (edaspidi MISA) esitatud andmete põhjal. Aruande lisa 1 annab ülevaate 2015. a kasutatud ja planeeritud eelarvelistest vahenditest rakendatud meetmete lõikes.

Vastavalt riigi strateegiliste planeerimise põhimõtetele kajastatakse rakendusplaanis ainult lõimumiskava kolme alaeesmärgi elluviimiseks planeeritud rahalisi vahendeid. Teiste

¹ Lõimumiskava uussisserändajatele, k. a. rahvusvahelise kaitse saajatele suunatud tegevused on kõige enam seatud siseturvalisuse arengukava 2015–2020 programmiga „Tasakaalustatud kodakondsus- ja rändepoliitika”, mille kohaselt lõimumispoliitika arvestab kodakondsus- ja rändepoliitika valdkondades toimuvaid arenguid ning tagab sihtgrupele paindlikke meetmeid ja lahendusi.

arengukavade raames elluviidud arengukava eesmärkide elluviimist toetavad tegevused on rakendusplaanis märgitud „0*-ga. Rakendusplaani tegevused, mida 2015. a. ellu ei viidud, on märgitud „0“-ga.

Vastaval arengukava koostamise protsessis 2014. a. planeeritule täpsustati tulenevalt 2015. a. Eesti ühiskonna integratsiooni monitooringu (edaspidi EIM 2015) ekspertrühma ettepanekutest arengukava üldeesmärgi, alaeesmärk 1, eesmärk 4, eesmärk 5 ja eesmärk 6 mõõdikuid vastavalt Vabariigi Valitsuse otsusele nr 56 (18.12.2014), toetudes 2015. aastal läbi viidud Eesti ühiskonna integratsiooni monitooringu tulemustele. Samuti koostati arengukava rakendusplaani aastateks 2016-2020. Täiendati arengukava tulemusindikaatoreid ning nende baas- ja sihttasemeid, mistõttu on antud aruandes esitatud võrdlusena valdkondliku arengukava, samuti 2014-2017 ja 2016-2020 rakendusplaani mõõdikud.

Lõimumiskava mõõdikute täiendamise raames 2015. a II pooles ja 2016. a jaanuaris tehtud ettepanekutest tulenevalt on esitatud aruandes korrigeeritud mõõdikute sihttasemed. Tulenevalt sellest, et Siseministeriumi haldusalas elluviidava uussisserändajatele suunatud kohanemisprogrammi tegevusi viiakse ellu Euroopa Sotsiaalfondi ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi vahenditest, mis avanesid 2015. a, saab vastavate mõõdikute, k. a. kohanemisprogrammi elluviimise tulemuslikkust hinnata alles 2016. a.

Aruanne saadeti tutvumiseks ja kooskõlastamiseks Haridus- ja Teadus-, Justiits-, Rahandus-, Sise-, Sotsiaal- ja Välisministeriumile ning Riigikantseleile, samuti arengukava juhtkomitee ja juhtrühma liikmetele.

Aruande koostajad on kultuurilise mitmekesisuse osakonna nõunik Aleksandr Aidarov (tel. 628 2226, e-posti aadress: aleksandr.aidarov@kul.ee) ja kultuurilise mitmekesisuse osakonna peaspetsialist Artjom Tepljuk (tel. 6282666, e-posti aadress artjom.tepljuk@kul.ee).

1. ARENGUKAVA EESMÄRKIDE SAAVUTAMISE KOKKUVÕTE

Arengukava tegevusi monitooritakse jooksvalt, sh iga-aastase Vabariigi Valitsusele esitatava aruande, ekspertarvamuste ja -hinnangute ning iga kolme aasta järel läbiviidava integratsioonimonitooringu abil.

Tulenevalt Eesti ühiskonna integratsiooni monitooringu 2015 (edaspidi EIM 2015) täpsustatud metoodikast ja selle tulemustest, ministriumide ja Integratsiooni ja Migratsiooni SA poolsetest mõõdikute täiendamise ettepanekutest, Euroopa Sotsiaalfondi lõimumismeetme ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi tegevuste hilisemast (alates 2016.a) rakendamisest ei olnud võimalik võrrelda arengukava seitsme indikaatori tulemusi. Positiivses suunas liikus 7 arengukava mõõdikut ja negatiivses suunas 1 mõõdik (eestlaste ja teisest rahvusest elanike tööhõive määra erinevus kasvas võrreldes 2013. a 2,7 protsendipunktilt 4,9 protsendipunktil).

EIM 2015 tulemused näitasid, et eri rahvustest Eesti elanike omavahelised kontaktid on võrreldes 2011. a suurenenud. Teisest rahvusest noorte usaldus Eesti riigi suhtes on võrreldav eestlastest eakaaslastega.

Võrreldes 2011. a on nende Eesti venekeelsete inimeste osakaal, kelle sõpradest-tuttavatest pool või enam on eestlased, kasvanud kaks korda. Samuti on vähem neid eestlasi, kes ei ole teistest rahvustest inimestega üldse suhelnud. Positiivset valmisolekut osalemiseks mitmerahvuselises naabruskonnas, õpingu- või töökollektiivis või omada teisest rahvusest sugulasi väljendab 40% eestlastest ja umbes 70% teistest rahvustest elanikest. Samuti on suurenenud avatud hoiakuga inimeste osakaal nii eestlaste kui ka teiste rahvuste esindajate hulgas: võrreldes 2011. ja 2015. a vastavalt 29%-lt 39%-ni eestlaste hulgas ja 54%-lt 62%-ni teiste rahvuste hulgas. Esmakordselt mõõdeti 2015. a monitooringus Eesti riigiidentiteedi näitajaid, mis on seotud eestivenelaste kuuluvustundega ja eestlaste kaasamisvalmidusega. Tulemustest ilmnas, et teistest rahvustest inimeste seos Eesti riigiga on tugev.

2015.a paranesid tööturu näitajad võrreldes kriisiaegse perioodiga. Erinevus töötuse määras vähenes eesti ja teise emakeelega elanike seas võrreldes 2013. a aastaga märgatavalt. 2013. a oli kahe rühma töötuse määra erinevus 1,82 korda, 2015. a vähenes see 1,48 korrani. Seega ületas 2015. a näitaja arengukavas 2020. aastaks seatud sihttaset². Tööhõive määr kasvas võrreldes 2013. a tulemustega eestlaste seas kiiremini kui teisest rahvusest elanike hulgas: 2013. a olid tööga hõivatud 63% eestlastest ja 60,3% teisest rahvusest elanikest; 2015. a olid vastavad näitajad 66,7% ja 61,8 %.

EIM 2015 tõi välja keelelis-rahvuslik eraldatuse tööturul, mis on viimastel aastatel pigem suurenenud. Kõige suuremad rahvusgruppide vahelised erinevused ilmnasid just kõrghariduse

²Töötuse määra erinevus kordades on arvatud Statistikaameti andmetel. Aluseks on võetud töötuse määr 2015. a eestlastel 5,4%, teisest rahvusest elanikel 8%, s.o töötuse määra erinevus 2,6 protsendipunkti. Mõõdiku „Töötuse määr eestlaste ja teisest rahvusest elanike seas“ sihttase 2020. aastal oli „erinevus 1,625 korda“.

omandanud inimeste hinnangutes. Monitooringu andmetel on erinevus eestlaste ja teisest rahvusest elanike sissetulekutes peamiselt tingitud kõrgharidusega teisest rahvusest isikute tunduvalt väiksemast esindatusest kõrgemalt tasustatud ametikohtadel. See viitab haritud teisest rahvuste esindajate takistatud juurdepääsule enim tasustatud ametikohtadele. Eestivenelaste usaldus Eesti riigiinstitutsioonide vastu on jätkuvalt madalam võrreldes eestlastega.

Tulenevalt lõimumismonitooringu tulemustest ja Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi 2015-2019 eesmärkide³ alustas Kultuuriministeerium mitmekesisuse töötajaskonnaga avaliku sektori organisatsioonide väärtustamise ning eesti keelest erineva emakeelega inimestele karjäärivõimalusi toetavate tegevuste arendamist koostöös Sotsiaalministeeriumi ja Integratsiooni ja Migratsiooni SA Meie Inimesed. Selleks teavitustegevusi ja sellega seotud sotsiaalkampaaniat eesti keelest erineva emakeelega inimeste karjäärivõimalustest avalikus sektoris. 2016. a on kavas viia läbi infoseminaride sari, koostada teavitusmaterjale tööandjatele ning muukeelsetele tööealistele Eesti elanikele.

Kultuuriministeerium ja Sotsiaalministeerium liitusid detsembris 2015 Eesti Inimõiguste Keskuse mitmekesisuse kokkuleppega, et toetada ja väärtustada töökohal mitmekesisuse ja võrdse kohtlemise põhimõtteid. Kokkuleppega ühinemine aitab kaasa võrdset kohtlemist väärtustava organisatsioonikultuuri teadvustamisele avalikus sektoris, sh ministeeriumide valitsemisalas ja ka ühiskonnas laiemalt.

2015.aastal aeglustus veelgi naturalisatsiooni tempo.. Naturaliseerunud Eesti kodanike arv kasvas 2014. a 1614 ja 2015. a 891 inimese võrra⁴ ning määratlemata kodakondsusega inimeste arv vähenes 2015. a 6024 inimese võrra⁵.

Määratlemata kodakondsusega inimeste arvu vähendamiseks töötas Integratsiooni ja Migratsiooni SA Meie inimesed välja tegevuskava, mis sisaldab kohtumisi nii asutustes kui ka määratlemata kodakondsusega isikutega, teavitusmaterjalide koostamist, avalikke arutelusid. Tegevuskava elluviimisel tehakse aktiivset koostööd Siseministeeriumi, Kultuuriministeeriumi, Haridus- ja Teadusministeeriumi, SA Innove ning Harju- ja Ida-Virumaa kodanikuühenduste ja kohalike omavalitsustega.

Eesti keelest erineva emakeelega õpilaste 2015. a gümnaasiumi riigieksami keskmine sooritustulemus kasvas 73 punktini (2013. a baastase oli 69 punkti). Mõõdiku „eesti keel teise keelena põhikooli lõpueksami keskmine sooritustulemus“ saavutustase on võrreldes baastasemega jäänud madalamaks, säilitades 2015. aastal 2014. a taseme (2015. a 67 punkti, 2014. a 67 punkti ja 2013. a 68 punkti). Samal ajal tõusis kutseõppurite osakaal, kes

³ VVTP 2015-2019 p 17.7 “Jätkame eesti keelest erineva emakeelega spetsialistide karjäärivõimaluste edendamist avalikus teenistuses”.

⁴ Eesti kodakondsuse naturalisatsiooni korras omandanud inimeste arv on Politsei- ja Piirivalve Ameti andmetel seisuga 22.03.2016 on 891 inimest.

⁵ Määratlemata kodakondsusega isikute arv on Politsei- ja Piirivalveameti andmetel seisuga 04.01.2016 on 85 264 inimest.

sooritasid eesti keele tasemeeksami (B2): 2014. a sooritas eksami 13,3% kutsekoolide õpilastest ja 2015. a eksami sooritanute arv kasvas 16,4%-ni.

2016. a soodustatakse noorte eesti keele õpet mitteformaalses keskkonnas (õpilasvahetused, keelelaagrid, ühisüritused eesti ja vene koolide õpilaste vahel ning vene koolide õpilaste osalemine Eesti suurüritustel).

EIM 2015 hinnangul on Eesti elanike keelteoskus on viimase viie aasta jooksul paranenud, kuid see ei vasta veel piisavalt ei töölastele ega vaba aja suhtlemise vajadustele. Puudu jääb aktiivsest keelteoskusest, mis võimaldaks end antud keeles nii suuliselt kui ka kirjalikult vabalt väljendada. Vastavalt monitooringu tulemustele teistest rahvustest elanike hulgas on enda hinnangul aktiivse eesti keele oskusega inimesi 37%, passiivse eesti keele oskusega inimesi 48% ning eesti keelt mitte valdavaid inimesi 15%.

Lisaks keeleõppe kursustele pakub Integratsiooni ja Migratsiooni SA võimalusi keelepraktikaks. 2016. a alustavad lisaks keelekursustele tööd keele- ja kultuuriklubid Eestimaa eri piirkondades ning keelekohvikud Narvas. Keeleõppemoodulite läbiviimisel A2, B1 ja B2 tasemete saavutamiseks kasutatakse auditoorses keeleõppes aktiivõppemeetodeid. Keeleõpet pakutakse eelkõige Integratsiooni ja Migratsiooni SA veebilehe kaudu kursustele registreerunutele ning põhiseaduse ja kodakondsuse seaduse tundmise ettevalmistuskursustel osalejatele ja kodakondsuse taotlejatele. 2015. a alustas keeleõpet 540 inimest, 2016. a osaleb keeleõppes veel täiendavalt 2000 inimest.

Seoses pagulaskriisiga Euroopa Liidus kohandatakse olemasolevaid lõimumisteenuseid ka sellele sihtgrupile. Rahvusvahelise kaitse valdkonna pikaajalised poliitikakujundamise eesmärgid, üldpõhimõtted ning vastutusjaotus on toodud Siseturvalisuse arengukava 2015-2020 tasakaalustatud kodakondsus- ja rändepoliitika programmis. Siseministerium, Sotsiaalministerium ja Haridus- ja Teadusministerium pakuvad pagulastele oma vastutusvaldkonnas kohanemisprogrammi ja esmaseid teenuseid.

Ülevaate arengukava eemärke mõõtvate indikaatorite täitmisest annab tabel 1. Tabelis on nii 29. detsembril 2014. a Vabariigi Valitsus korraldusega nr 582 heaks kiidetud Lõimumiskava mõõdikud kui ka EIM 2015 täpsustatud meetoodika ja tulemuste ning ministeriumite ettepanekute põhjal täiendatud valdkondliku arengukava Lõimuv Eesti 2020 täiendatud mõõdikute baas- ja sihttasemed ning sellest tulenevad mõõdikute täiendatud sõnastused (tähistatud *). Tabelis 1 on kajastatud ka Lõimumiskava mõõdikud, mida ei ole seiratud tulenevalt EIM 2015 mõõdikute meetoodika muutustest.

Tabel 1 Lõimumiskava eesmärkide indikaatorite täitmine 2015. a

INDIKAATOR	BAASTASE	TULEMUS 2015	SIHTTASE 2017
Üldeesmärk			
<i>2014. a kinnitatud indikaator</i>			
Lõimumismonitooringu põhjal end Eesti rahva hulka kuuluvaks pidavate isikute osakaal nii kõikide ühiskonnaliikmete hulgast kui ka teisest rahvusest isikute hulgast	kõik – 76%; teisest rahvusest – 55% (2011)	ei ole mõõdetud ⁶	kõik – 77%; teisest rahvusest – 58%
<i>ettepanek uueks täpsustatud indikaatoriks *</i> (2015)			
Tugeva ja keskmise riigiidentiteediga isikute osakaalu indeks teistest rahvustest isikute hulgast. Allikas: EIM ⁷	36% - tugev 47% - keskmine (2015)	36% - tugev 47% - keskmine	37% - tugev 49% - keskmine
Alaesmärk 1			
Kontaktide tihedus eestlaste ja teiste rahvuste esindajate vahel (osakaal, kellel on olnud palju kontakte) Allikas: EIM ⁸	<i>2014. a kinnitatud baastase</i> eestlased – 20%; teisest rahvusest – 44%	ei ole mõõdetud ⁹	<i>2014. a kinnitatud sihttase</i> eestlased – 23%; teisest rahvusest – 46%

⁶ Tulemust ei ole mõõdetud EIM 2015 mõõdikute metoodika muutuste tõttu.

⁷ Teisest rahvusest inimeste tugeva riigiidentiteeti tähendab seda, et sihtgrupp tajub enda ja riigi suhet eelkõige kodaniku ja kodanikuriigi suhtena, mitte aga vähemusrahvuse esindaja ja enamusrahvusele kuuluva riigi suhtena. Rahvusvähemuste tugeva riigiidentiteedi üheks tunnuseks on oma etnilise kuuluvuse ja rahva kui terviku kuuluvuse tajumine mitte teineteisele vastanduvana, vaid teineteist täiendavana. Mõõdiku baastase on mõõdetud Eesti ühiskonna integratsiooni monitooringuga 2015. Indeks koosneb kolmest komponendist, mis võtavad kokku teisest rahvusest inimeste hinnanguid kolmele väidele: a) kui mõtlete endast kui oma rahvuse esindajast ja Eestimaa rahva esindajast, siis kelle hulka kuuluvaks Te end peate?; b) Eesti riik kaitseb minu õigusi ja pakub avalikke hüvesid; c) tunnen uhkust nähes lehvimas Eesti lippu. EIM 2015 uurimisrühma poolt loodi riigiidentiteedi indeks, mis mõõdab komplekselt inimeste riigi- ja rahvusidentiteeti. Varasemat mõõdikut „Lõimumismonitooringu põhjal end Eesti rahva hulka kuuluvaks pidavate isikute osakaal nii kõikide ühiskonnaliikmete hulgast kui ka teisest rahvusest isikute hulgast“ kasutati lähtuvalt 2011. a Eesti ühiskonna integratsiooni monitooringu uurimismetoodika tulemustest.

⁸ Mõõdiku baastase on mõõdetud Eesti ühiskonna integratsiooni monitooringuga 2015 vastusena küsimusele: „Kas Te olete viimase nädala jooksul suhelnud eestlasega/venelasega jt vene keelt kõnelevate inimestega?“ Vastajate osakaal, kel on olnud neli ja enam kontakti viimasel nädalal. Varasem mõõdik tugines EIM 2011 tulemustele vastusena küsimusele: Kas Te olete viimase nädala jooksul suhelnud eestlasega/venelasega jt vene keelt kõnelevate inimestega?“ Vastajate osakaal, kel on olnud 3 ja enam kontakti viimasel nädalal.

⁹ Tulemust ei ole mõõdetud EIM 2015 mõõdikute metoodika muutuste tõttu.

	<i>ettepanek uueks baastasemeks*</i> eestlased – 41%; teised rahvused – 63% (2015)	eestlased – 41%; teised rahvused – 63%	<i>ettepanek uueks sihttasemeks *</i> eestlased – 45%; teised rahvused – 66%
Erinevus kodanikuühiskonna organisatsioonides osalemises eestlaste ja teistest rahvusest elanike vahel Allikas: EIM	vabatahtlik töö: erinevus 9,2 protsendipunkti (2011); ühenduse-seltsi liige: erinevus 5,1 protsendipunkti (2011)	vabatahtlik töö: ei ole mõõdetud ¹⁰ ; ühenduse-seltsi liige: erinevus 2,2 protsendipunkti	vabatahtlik töö: erinevus 8,7 protsendipunkti; ühenduse-seltsi liige: erinevus 4,8 protsendipunkti
Avatud hoiakuga inimeste osakaal sallivuse koondindeksi alusel Allikas: EIM ¹¹	<i>2014. a kinnitatud baastase</i> eestlased – 22%; teised rahvused – 36%	ei mõõdetud ¹²	<i>2014. a kinnitatud sihttase</i> eestlased – 22%; teised rahvused – 36%
	<i>ettepanek uueks baastasemeks*</i> eestlased : 35%; teised rahvused: 62% (2015)	eestlased: 35%; teised rahvused: 62%	<i>ettepanek uueks sihttasemeks*</i> eestlased: 37%; teised rahvused: 65%

¹⁰ Tulemust ei ole mõõdetud EIM 2015 mõõdikute metoodika muutuste tõttu.

¹¹ Mõõdiku baastase on mõõdetud Eesti ühiskonna integratsiooni monitooringuga 2015. Mõõdiku arvutusmetoodika on muudetud tulenevalt Eesti ühiskonna integratsiooni monitooringu 2015 ekspertrühma ettepanekust: 2011. a monitooringu mõõdiku kolme väitepaari asemel kasutatakse kahte väitepaari. Indeksi alus on eestlaste ja teisest rahvusest inimeste osakaal, kes ei nõustunud väitega: (1) „Kui riigis on erinevad rahvused, on nendevahelised konfliktid paratamatud“ ja nõustusid väitega (2) „Isegi väga erinevad rahvused võivad samas riigis elades hästi läbi saada ja teha koostööd“. EIM 2011 mõõdiku indeks baseerus väitepaaridele: (1) A – erinevate kultuuride kokkupuude on Eesti ühiskonda rikastav, viib seda edasi; või B – kultuuride erinevused tekitavad konflikte inimrühmade vahel ja lagundavad Eesti ühiskonda. (2) A – parem on lasta vähemustel elada oma väärtuste ja normide järgi, ühtsete normide kehtestamine suruks alla üksikindiviidi õigusi; B – vähemused peaksid arvestama enamuse tahet ning järgima ühiskonnas üldkehtivaid väärtusi ja käitumisnorme. (3) A – mul pole midagi selle vastu, kui inimesed, kelle elustiil erineb märgatavalt ühiskonna keskmisest, seda avalikult välja näitavad; B - oma kodus ja kitsamas ringis võivad inimesed käituda nii nagu tahavad, kuid mind häirib, kui inimesed oma kõrvalekalduvat elustiili avalikkuses eksponeerivad.

¹² Tulemust ei ole mõõdetud EIM 2015 mõõdikute metoodika muutuste tõttu.

INDIKAATOR	BAASTASE	TULEMUS 2015	SIHTTASE 2017
Alaeesmärk 2			
Eesti kodakondsuse naturalisatsiooni korras omandanud inimeste arv Allikas: Politsei- ja Piirivalveamet	156 396 (seisuga 01.01.2014)	158 897 suureneb ¹³ (seisuga 01.01.2016)	suureneb
Määratlemata kodakondsusega isikute arv Allikas: Politsei- ja Piirivalveamet	91 288 (seisuga 01.01.2014)	85 264 (seisuga 01.01.2016)	86 000
Alaeesmärk 3			
Kohanemiskoolituse läbinud uussisserändajate osakaal, kes hindavad, et nende konkurentsivõime ühiskonnas toimetulemiseks on paranenud ¹⁴ Allikas: Siseministeerium	puudub (indikaatorit hakatakse seirama alates 2016. a)	puudub (indikaatorit hakatakse seirama alates 2016. a)	70%
Eesmärk 4			
Eesti keel teise keelena põhikooli lõpueksami ja gümnaasiumi riigieksami keskmine sooritustulemus Allikas: Innove	68 punkti (põhikool) 69 punkti (gümnaasiumi kõik õppevormid) (2013)	67 punkti (põhikool) 73 punkti (gümnaasiumi kõik õppevormid)	70 punkti (põhikool) 73 punkti (gümnaasium)
Eesti keele tasemeeksami (B2) sooritanute osakaal kõigist eesti keele tasemeeksami teinud kutseõppuritest Allikas: Innove	13,3% (2014)	16,4%	25%
Tipptasemel oskustega (PISA 5. ja 6. taseme saavutanud) õpilaste osakaal eesti keelest erineva õppekeelega koolis võrreldes eestikeelse kooliga Allikas: PISA test ¹⁵	loodusteadused: eesti keelest erineva õppekeelega kool 6,2%; eestikeelne kool 14,5% lugemisoskus:	Indikaatori saavutustasemetest 2015. aasta andmed avaldatakse 2016. aastal valmivas PISA analüüsis	loodusteadused: eesti keelest erineva õppekeelega kool 8,7%; eestikeelne kool 16,5% lugemisoskus:

¹³ 2015. a sai naturalisatsiooni korras Eesti kodakondsuse 891 isikut.

¹⁴ Uussisserändajatele suunatud paindliku kohanemiskoolituse väljatöötamist alustas Siseministeerium 2014. a. Kohanemisprogrammi elluviimist saab hinnata alles 2016. a vastavalt 2015. a läbi viidud tegevustele.

¹⁵ Tipptaseme lugemisoskuse eesti keelest erineva õppekeelega kooli mõõdiku baas- ja sihttasemed erinevad Eesti elukestva strateegia 2020 ekslikult üldharidusprogrammis 2015-2018 kinnitatud mõõdiku tasemetest. Arengukavas Lõimuv Eesti 2020 kinnitatavad tasemeid täpsustas Haridus- ja Teaduseministeerium.

	eesti keelest erineva õppekeelega kool 2,6%; eestikeelne kool 9,7% (2012)		eesti keelest erineva õppekeelega kool 3,5%; eestikeelne kool 11,7% ¹⁶
Madala haridustasemega ¹⁷ mitteõppivate 18–24-aastaste eesti emakeele ja eesti keelest erineva emakeelega noorte osakaalu (%) erinevus Allikas: Tööjõu-uuring, Statistikaamet	eesti emakeelega 9,9%; eesti keelest erineva emakeelega 9,7% (2013)	eesti emakeelega 11,8% eesti keelest erineva emakeelega 8,1%.	erinevust ei ole
Eesmärk 5			
Noorte kaasatus noorsootöös omavalitsustes, mille elanikkond on enamuses eesti keelest erineva emakeelega, võrdluses Eesti keskmisega Allikas: Eesti Hariduse Infosüsteem (EHIS) ¹⁸	30,9% Eesti keskmine - 49,1% (2015)	30,9% Eesti keskmine - 49,1%	35% Eesti keskmine - 53%
Eesmärk 6			
Eesti keelt emakeelena mitte rääkivate ühiskonnaliikmete enesehinnanguline aktiivne eesti keele oskus Allikas: EIM	36% (2011)	37% ¹⁹	38%
Töötuse määr eestlaste ja teisest rahvusest elanike seas Allikas: Eesti tööjõu-uuring, Statistikaamet	erinevus 1,82 korda (2013)	eestlased - 5,4% teisest rahvusest elanikud- 8% erinevus 1,48 korda	2014. a kinnitatud sihttase erinevus 1,75 korda <i>ettepanek uueks sihttasemeks*</i> erinevus 1,6 korda ²⁰

¹⁶ Haridus- ja Teadusministeerium mõõdab indikaatori sihttaset järgmise PISA uuringuga 2018. a. Tulemused saadakse 2019. a.

¹⁷ Madalaks haridustasemeks loetakse põhiharidust või lõpetamata põhiharidust.

¹⁸ Indikaatoris sisalduvad andmed: 7-26-aastaseid KOVi rahvastiku registri aadressiga noori õppureid Eesti huvikoolides 2015/16 õppeaastal (Allikas: EHIS, 23.11.2015 väljavõte); noorteühingute aastatoetust saanud noorteühingutes osalevate noorte arv KOVide lõikes (Allikas: noorteühingud); noortelaagrites osalevate noorte arv KOVide lõikes (Allikas: laagripidajate aruanded ENTkle); noortemallevates osalevate noorte arv KOVide lõikes (Allikas: malevakorraldajate aruanded ENTkle)

¹⁹ Valdavad vabalt või saavad aru, räägivad ja kirjutavad.

²⁰ 2017. a sihttase korrigeeritud vastavalt Sotsiaalministeeriumi ettepanekule tulenevalt positiivsetest muutustest tööturul, mis võimaldavad seada kõrgemat eesmärki.

Tööhõive määr eestlaste ja teisest rahvusest elanike seas Allikas: Eesti tööjõu-uuring, Statistikaamet	eestlased – 63,0%; teisest rahvusest elanikud – 60,3% (2013)	eestlased – 66,7%; teisest rahvusest elanikud – 61,8%	eestlased – 63,2%; teisest rahvusest elanikud – 61,2%
---	---	---	--

Valdkondliku arengukava 2015. a kõige olulisemateks algatusteks olid:

28. septembril 2015. a alustas tööd Eesti Rahvusringhäälingu venekeelne telekanal ETV+. Kanal pakub nädalas enam kui 20 tundi omaprogrammi, sh uudiseid, arutelusaateid, meelelahutust, sporti. ETV+ tegevuse aluseks on ristmeedia, mis kaasab erinevaid meedia valdkondi ja annab vaatajatele võimaluse osaleda aktiivselt teleprogrammides. Kanalil oli 2015. a septembris-novembris 115 000 vaatajat.

2015. a rakendati ellu Euroopa Sotsiaalfondi lõimumis- ja kohanemismeetme ning Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi tegevused, mis toetavad vähelõimunud püsielanike lõimumist ja uussisserändajate kohanemist Eesti ühiskonnas.

2015. a viis Kultuuriministerium läbi Euroopa Sotsiaalfondist rahastatava meetme „Võimaluste loomine Eestis elavate ning ühiskonda vähelõimunud püsielanike aktiivse hõive ja ühiskondliku aktiivsuse suurendamiseks ja uussisserändajate kohanemise ja hilisema lõimumise toetamiseks“ tegevuse „Lõimumisprogrammi väljatöötamine ja pakkumine“ alategevuse „Muukeelse info esitamisvõimekuse suurendamine“ kaks ettepanekute vooru. Voores määrati 12 muuseumit ja etendusasutust, kuhu koostöös MISAgaga hangitakse 2016.a vajalikud tehnilised vahendid muukeelsete programmide pakkumiseks: Eesti Teatri- ja Muusikamuuseum, Palamuse O. Lutsu Kihelkonnakoolimuuseum, Rahvusoper Estonia, Sihtasutus Eesti Vabaõhumuuseum, Sihtasutus Pärnu Muuseum, Sihtasutus Rakvere Teatrimaja, Sihtasutus Teater NO99, Sihtasutus Teater Vanemuine, Sihtasutus Vaba Lava, Sihtasutus Vene Teater, Tartu Ülikooli ning Valga Muuseum.

Alates septembrist 2015 alustas MISA Euroopa Sotsiaalfondi toel A2-, B1- ja B2-taseme tasuta eesti keele kursuste pakkumist vähelõimunud elanikele. Kursustele registreerus ligi 6000 inimest. 2015. a alustas kursustel 540 isikut, 2016. a pakutakse õpet 2000 isikule. Koolitustega jätkatakse ka aastatel 2017-2020.

13. veebruaril 2015. a jõustus kodakondsuse seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seadus, mille eesmärk on reguleerida nende alaealiste õiguslik seisund, kes alla 18-aastasena on omandanud nii Eesti kui mõne muu riigi kodakondsuse, olenemata sellest, kas kodakondsused on omandatud sünniga või saadud naturalisatsiooni korras. Seadusemuudatus lihtsustab ka eesti keele eksami sooritamise tingimusi üle 65-aastastele Eesti kodakondsuse taotlejatele ning ühtlasi lõpetab kodakondsusetuse taastootmise Eestis sündinud alla 15-aastaste

määratlemata kodakondsusega laste kodanikena määratlemise tingimuste kehtestamise kaudu.²¹

Tulenevalt kodakondsuse seaduse muudatustest korraldas Kultuuriministeerium septembris ja oktoobris 2015 valdkondlikke kohtumisi ja ümarlaudu, mis keskendusid määratlemata kodakondsusega isikute arvu vähendamise ja Eesti kodakondsuse väärtustamise teemale. Kohtumiste tulemusel koostab MISA 2016. a tegevuskava Eesti kodakondsuse väärtustamiseks ja kodakondsuse taotlusvõimaluste tutvustamiseks.

2015. a 1. juulist jõustus täiskasvanute koolituse seadus. Seaduse kohaselt jäetakse tegevusloa taotlemise kohustus ainult sellisele koolitusele, mille läbiviimiseks on seatud kõrgendatud nõuded ning mille puhul on oluline tagada nõuetele vastavus. Keeleinspeksioon saab õiguse kontrollida eesti keele tasemeeksamikis ettevalmistavate kursuste taset, samuti nõutakse eesti keele täienduskoolituse läbiviijalt keeleoskust kõrgeimal ehk C1-tasemel. Haridus- ja Teadusministeeriumi algatusel²² analüüsiti Keeleinspeksiooni volituste laiendamise võimalusi ja vajadusi, et parandada riigikeele õppe korraldusega tegelevate asutuste, ametkondade ja ametnike vahelist koostööd. Komisjoni pidas vajalikuks täiendada Keeleinspeksiooni põhimäärust alates 1. juulist 2015 Keeleseaduse muudatustega (§ 28¹ lg 1) lisandunud ülesannetega: analüüsida tegevusloa taotlemisel esitatud õppekavasid ja andmeid õppekeskkonna ja õpetajate kohta ning anda selle alusel hinnang nende vastavuse kohta keeleseaduses sätestatud nõuetele, samuti nõustada tegevusloa taotlejaid.

2014/15. õppeaastal alustati kutsekeskhariduses eestikeelsele õppele üleminekut. Koolid on kohustatud tagama ülemineku eesti õppekeelele kutsekeskhariduse õppekavadel hiljemalt 2020. a 1. septembriks. 2015. a lõpuks valmis mitmekeelse kooli mudel, mis pakub terviklahendust kakskeelsetele koolidele, samuti eesti õppekeelele koolidele, kus eesti keelest erineva kodukeelele õpilaste arv moodustab vähemalt 10% õpilaskonnast ning koolidele, kus õpib üle kahekümne rändetaustaga õpilase või kus rändetaustaga õpilaste osakaal moodustab vähemalt 10 % õpilaskonnast. Suurendati tuge mitteformaalsele keeleõppele: toetatakse õpilasvahetusi ja ühisüritusi eesti ja vene koolide õpilaste vahel ning vene koolide õpilaste võimalusi osaleda üritustel eestikeelses keskkonnas.

2015. a juunis valmis Kultuuriministeeriumi tellimusel Eesti Integratsiooni Monitooring 2015.²³ Monitooring on aluseks valdkondliku arengukava elluviimisele ja analüüsile.

Statistikaamet koostas Kultuuriministeeriumi tellimusel lõimumisvaldkonna täiendavaks monitoorimiseks integreeritud üksikandmete andmebaasi. Andmed on kättesaadavad Statistikaameti veebilehel www.stat.ee.

²¹ Vastavad seadusemuudatused jõustusid 01.07.2015 ja 01.01.2016.

²² Haridus- ja Teadusminister kinnitas vastava komisjoni koosseisu käskkirjaga nr 237 8. juunist 2015.

²³ EIM 2015 on leitav aadressilt: www.kul.ee/et/eesti-uhiskonna-loimumismonitooring-2015

Siseministerium alustas 2015. a uussisserändajate kohanemisprogrammi koolituste pakkumiseks lepingute sõlmimist perioodiks 2015-2017. Politsei- ja Piirivalveamet suunas uussisserändajaid kohanemisprogrammis osalema alates 01.08.2015. 01.01.2016 seisuga on kohanemisprogrammi suunatud 3 701 uussisserändajat.

Ülevaade 2015. a elluviidud rakendusplaani tegevustest alaeesmärkide ja meetmete lõikes

Rakendusplaani täitmist kajastavates tabelites 2-14 on esitatud on nii 29. detsembril 2014. a Vabariigi Valitsus korraldusega nr 582 kinnitatud Lõimumiskava rakendusplaani 2014-2017 mõõdikud kui ka ministeeriumite ettepanekute ja EIM 2015 metoodika muudatuste ning tulemuste põhjal täiendatud valdkondliku arengukava Lõimuv Eesti 2020 rakendusplaani 2016-2020 eelnõu mõõdikute baas- ja sihttasemed ja sellest tulenevad mõõdikute täiendatud sõnastused (tähistatud *). Arengukava 2014-2017 rakendusplaani 23 indikaatorist mõõdeti 13 indikaatorit, mis liikusid positiivses suunas. EL struktuurifondide tegevuste hilisema rakendamise tõttu ei viidud ellu kahe meetme tegevusi (alaeesmärk 2. meede 2.3 ja alaeesmärk 3. meede 3.2.). 10 mõõdiku saavutustaset ei mõõdetud või nende andmed selguvad 2016. a.

1.1 Alaeesmärk 1. Lõimumist toetavad hoiakud ja väärtused on Eesti ühiskonnas kinnistunud

Eesmärgi elluviimise eest vastutavad Kultuuriministerium ning Haridus- ja Teadusministerium. Eesmärgi elluviimist toetavad kolm meetet.

Tabel 2. Rakendusplaani meetme 1.1. indikaatorid

Nr	INDIKAATOR	BAASTASE	TULEMUS 2015	SIHTTASE 2017
1.	Kommunikatsioonitegevustesse hõlmatud inimeste arv. Allikas: MISA, Kultuuriministerium, Siseministerium	0 (2014)	19 000	2014. a kinnitatud sihttase 75 000 inimest ²⁴

²⁴ 2018. a planeeritakse kommunikatsioonitegevustesse kaasata 95 000 inimest. See sihttase on kinnitatud 16.07.2015 VV korralduse lisaga "Perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse meetmete nimekirj".

Nr	INDIKAATOR	BAASTASE	TULEMUS 2015	SIHTTASE 2017
2.	Tegevustesse hõlmatud inimeste hoiakud mitmekultuurilise ühiskonna suhtes. Allikas: EIM ²⁵	eestlased: 67% teisest rahvusest inimesed: 80% (2015)	eestlased: 67% teisest rahvusest inimesed: 80%	2014. a kinnitatud sihttase suureneb <i>ettepanek uueks sihttasemeks*</i> eestlased - 68%; teised rahvused - 81%
3.	2014. a kinnitatud indikaator ERR-i programmide jälgitavus vene keelt peamise suhtluskeelena kasutavate inimeste hulgas. Allikas: EIM	2014.a kinnitatud baastase 54% (2011)	ei mõõdetud ²⁶	2014. a kinnitatud sihttase 65%
	<i>ettepanek uueks täpsustatud indikaatoriks</i> (2015) ERR-i tele- ja raadioprogrammide jälgitavus muu emakeelega inimeste hulgas. Teisest rahvusest inimeste osakaal, kes peavad ERR-i tele- ja raadioprogramme oluliseks infoallikaks. Allikas: EIM, ERR ²⁷	<i>ettepanek uueks baastasemeks*</i> 8,8% (telekanalid) 43,7% (raadiokanalid) 76% (peab oluliseks)	8,8% (telekanalid) 43,7% (raadiokanalid) 76% (peab oluliseks)	<i>ettepanek uueks sihttasemeks*</i> 11% (telekanalid) 47% (raadiokanalid) 82% (peab oluliseks)

²⁵ Baastase on mõõdetud Eesti ühiskonna integratsiooni monitooringuga 2015. Aluseks on võetud eestlaste ja teisest rahvusest inimeste arv, kes nõustusid väitega „Erinevate kultuuride kokkupuude on Eesti ühiskonda rikastav, viib seda edasi“.

²⁶ Tulemust ei ole mõõdetud EIM 2015 mõõdikute metoodika muutuste tõttu.

²⁷ Indikaatori „ERR-i tele- ja raadioprogrammide jälgitavus vene keelt peamise suhtluskeelena kasutavate inimeste hulgas“ sõnastus on korrigeeritud vastavalt 2015. aasta ERRi meedia monitooringu põhjal „ERR-i tele- ja raadioprogrammide ulatuvus muu emakeelega inimeste hulgas“. Vastavalt sellele on korrigeeritud baas- ja sihttaseme näitajad, mille puhul on esitatud eristus tele- ja raadiokanalite lõikes (varasemas mõõdikus olid mõõdikud esitatud keskmise näitajana 2011. a baastaseme andmete põhjal). Uus mõõdik eristab tele- ja raadioprogrammide jälgitavust, samuti seda, kas inimesed peavad neid oluliseks infoallikaks. Seepärast tegi 2015. aasta Eesti ühiskonna integratsiooni monitooringu ekspertrühm ettepaneku kasutada täiendavat indikaatorit: „Teisest rahvusest inimeste osakaal, kes peavad ERR-i tele- ja raadioprogramme oluliseks infoallikaks“. Vastavalt sellele on esitatud baastase ning sihttase.

Meede 1.1. Ühise inforuumi ja kultuurilisest mitmekesisusest teadlikkuse toetamine.

28. septembril 2015. a alustas tööd Eesti Rahvusringhäälingu venekeelne telekanal ETV+. Kanal pakub nädalas enam kui 20 tundi omaprogrammi, sh uudiseid, arutelusaateid, meelelahutust, sporti. Rahvusringhäälingu (ERR) venekeelse telekanali ETV+ käivitumisega on ERR-i telekanalite vaadatavus venekeelse elanikkonna seas kasvanud ligi viis korda.

Kui 2015. a septembri alguses vaatas kanaleid ETV ja ETV2 vähemalt 15 minutit nädalas 4,3 % venekeelsest elanikkonnast, siis 2016. a veebruari alguses, mil juurde oli tulnud kanal ETV+, vaatas ERRi telekanaleid vähemalt 15 minutit nädalas 19,5 % venekeelsest elanikkonnast. 2015. a 40.-53. nädalal vaatas kanalit ETV+ 11,7 % ja 2016. a 1.-7. nädalal 12,6 % venekeelsest elanikkonnast. 2016. a veebruari kahe esimese nädala jooksul vaatas telekanalit 15 % venekeelsest elanikkonnast ehk 56 000 inimest²⁸. Võrreldes 2014. a langes Raadio 4 kuulatavus venekeelse elanikkonna seas 2015.a 45%-lt 43,7%-ni.²⁹

Juulis-detsembris 2015 viis portaal Etnoweb läbi eesti- ja venekeelsele auditooriumile suunatud meediaprojekti LÕVI³⁰, mille eesmärgiks oli vähemusrahvuste kultuuriseltside, noorsootöö, hariduse ja kultuurielu puudutavate uudiste koostamine ja levitamine erinevates portaalides – Etnowebis, Postimehes, ETV+ ja portaalil kultuur.info. Tegevuste raames ilmus üle 2 000 uudise eesti ja vene keeles erinevatel platvormidel, edastati 22 uudiskirja, millest igaüks jõudis üle tuhande uudiskirja saajani. Uudiseid edastati enam kui 600 organisatsioonile.

Lõimumisvaldkonna meediaprojektide väljatöötamiseks moodustati MISAs ekspertgrupp³¹, mille eesmärgiks on kommunikatsioonitegevuste planeerimine ja analüüs.

Meetme hilinenud tegevusteks on: 1) rakendusplaani ESF lõimumismeetme tegevus 1.1.2 (Lõimumisvaldkonna sisuteemade avamine trüki-, tele-, raadio- ja interaktiivses meedias, elluvijaks MISA. Kommunikatsioonitegevuste raames ettevalmistatud hange lõpetati riigihangete seaduse § 29 lg. 3 p. 6 alusel) ja 2) Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi tegevus 1.1.3 (Ühiseid ühiskondlikke väärtusi, eri kultuurirühmade olemust ning praktilisi tegevusi kajastavate audio-visuaalsete, trükimeedia ja internetimeedia projektide toetamine, elluvijaks Siseministerium. Hilinemise põhjuseks EL vahendite 2014-2020 planeerimise viibimine Eestipoolsete seisukohtade ja tegevuskava planeerimisest lähtudes Euroopa rändekavast).

²⁸ TNS Emori Teleauditooriumi Mõõdikuuring 2016.

²⁹ TNS Emor Raadiopäevikuuring 2016.

³⁰ Lühend LÕVI tuleneb väljendist "lõimumisvaldkonna info".

³¹ Ekspertgruppi kuuluvad Raivo Vare, Juhan Kivirähk, Brita Merisalu (kuni 24.08.2015), Aneth Rosen (alatest 24.08.2015), Pavel Ivanov, Ilmar Raag.

Tabel 3. Rakendusplaani meetme 1.2. indikaatorid

Nr	INDIKAATOR	BAASTASE	TULEMUS 2015	SIHTTASE 2017
1.	Projektidesse kaasatud inimeste arv Allikas: MISA, Kultuuriministeerium, Siseministeerium (toetatud projektide osalejate summeerimise teel)	0 (2014)	12 400 inimest	2014. a kinnitatud sihttase 10 000 inimest
2.	Püsikontaktide tiheduse kasv tegevustes osalenud eestlaste ja teistest rahvustest isikute vahel võrreldes tegevusteelse perioodiga. Allikas: EIM ³²	eestlased – 3; teised rahvused – 3,36 (2015)	eestlased – 3; teised rahvused – 3,36	2014. a kinnitatud sihttase suureneb <i>ettepanek uueks sihttasemeks*</i> eestlased – 3,2; teised rahvused – 3,4

Meede 1.2. Igapäevaste kontaktide, suhtluse ja kaasamise toetamine ühiskonnas.

Ühise teabevälja arendamiseks läbi kultuuri- ja spordialaste koostöötegevuste toetas MISA 2015. a 10 projekti. Toetust said Eesti Karate Föderatsiooni eri rahvusest koolinoorte koostööd toetav ja karated propageeriv programm, mis toetas tegevusi erinevates Eesti linnades: Tallinnas, Tartus, Võrus, Pärnus, Rakveres ja Kohtla-Järvel. Toetati Eesti Kulturismi ja Fitnessi Liitu, kes korraldas tervisekäitumist parandavaid ja liikumisaktiivsust propageerivad üritusi naistele. Samuti toetati 13. juunil 2015 toimunud Narva Energiajooksu korraldamist.

Kultuurivaldkonna koostöötegevuste elluviimiseks said toetust Narva 6. Kooli muusikafestival „Muusika ühendab“, mis toetas Põlvamaa ja Narva koolide pedagoogide koostööd; Eesti Kunstimuuseumi luuleõhtute sari „Eesti luuletajad venekeelsele auditoriumile“; festival „Kohtumised Tarkovskiga 2015“ Tallinnas, Tartus, Pärnus ja Sillamäel; Jõhvi Rahvusvahelise Balletifestivali noorteprogramm; MTÜ Lasnaidee korraldatud suviseid tasuta välikinoseansid ja filmitemaatilised arutelud. SA Kultuurileht sai toetust venekeelse lasteajakirja „Täheke“ (tiraaž 6000 eksemplari) väljaandmiseks ja Muusikute Täiendõppe Keskus koorimuusikafestivali „Muusikasillad“ korraldamiseks Vene kultuurikeskuses.

³² Indikaatori määratlust on täpsustatud vastavalt Eesti ühiskonna integratsiooni monitooringu 2015 ekspertrühma ettepanekule mõõta püsikontaktide tihedust keskmise rahvustevaheliste suhtlemisvõrgustike arvu alusel eestlaste ja teisest rahvusest isikute seas, mis mõõdab eestlaste ja muust rahvusest inimeste püsikontaktide kasvu. Sellest tulenevalt on seatud ka 2015. a baastase ja 2020.a sihttase.

Kultuuriministeeriumi eelarvest toetati MTÜ Studioteater Ilmarine ja MTÜ Teater Tuuleveski tegevust, rahvusvahelise teatrifestivali „Kuldne mask“ korraldamist, samuti MTÜ Vene Muuseum tegevust. Kultuuriministeerium toetas Eesti Kultuuri Koja Elamusaasta projekti, mis toetab loomeinimeste kohtumisi õpilastega koolides, mis laiienes ka venekeelsetele koolidele.

Kultuuriminister Indrek Saar andis 6. mail 2015 rahvusooper Estonia talveaias üle kuus lõimumisvaldkonna arendus- ja kolm meediapreemiat 2014. a silmapaistvamate projektide elluvijatele. Arenduspreemiate kategoorias pälvisid tunnustuse Valgas tegutsev Studio Joy, Narva MTÜ Studioteater Ilmarine, MTÜ Veeda Vaheaega Võrumaal keeleõppeprojekt, Pille Lille Muusikute Fond, MTÜ Noored Ühiskonna heaks konverentsi TEDx Lasnamäe MTÜ Linnalabor projekti „Lasnamäe idee - paneelilamupiirkondade elanike aktiveerimine“ eest. Meediapreemiate laureaadid olid KUKU raadiosaate „Kirillitsas Eesti“ saatejuht Pavel Ivanov, lühimängufilmi „Ivanipäev“ režissöör Ivan Pavljutškov ning luuletaja ja esseist Igor Kotjuh, kes sai preemia portaali oblaka.ee ürituste sarja „*Читательский четверг*“ („Kirjanduslik neljapäev“), veebiajakirja „Uued Pilved“ ja Facebooki kirjandusblogi eest.

Detsembris 2015 korraldas MISA noortele suunatud koostööseminari „Üksi? Koos!“, mille eesmärk oli koguda noorte ettepanekuid neile suunatud koostöötegevuste elluviimiseks. Seminarist võttis osa 120 inimest. 2016. a luuakse seminaril põhjal noorte koostöötegevuste tööplaan perioodiks 2016-2020.

Hilinenud tegevuseks on Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi tegevused 1.2.1³³ ja 1.2.2³⁴. Hilinemise põhjuseks on EL vahendite 2014-2020 planeerimise viibimine Eestipoolsete seisukohtade ja tegevuskava planeerimisest lähtudes Euroopa rändekavast. Vastavad taotlusvoorud avab Siseministeerium 2016. a. I kvartalis.

³³ Rakendusplaanis tegevus 1.2.1. Kolmandate riikide kodanike kaasatust ja ühiskonna protsessides osalemist toetavad tegevused (mh kodanikeühiskonnas osalemise võimalustest teabe vahendamine, kodanikeühiskonna organisatsioonide ja nende omavahelise koostöö toetamine)

³⁴ Rakendusplaanis tegevus 1.2.2. Kohalike omavalitsuste ja mittetulundussektori organisatsioonide koostööprogramm, sh kohalike omavalitsuste võimekuse tõstmine kolmandate riikide kodanikele info vahendamisel ning KOV-de ja MTÜ-de koostöömodelite toetamine.

Tabel 4. Rakendusplaani meetme 1.3. indikaatorid

Nr	INDIKAATOR	BAASTASE	TULEMUS 2015	SIHTTASE 2017
1.	<p><i>2014. a kinnitatud indikaator</i></p> <p>Toetatud atesteeritud rahvusvähemuste kultuuriühingute katusorganisatsioonide osakaal kõikidest atesteeritud katusorganisatsioonidest</p>	100% (2013)	ei mõõdetud ³⁵	100%
	<p><i>ettepanek uueks täpsustatud indikaatoriks *</i></p> <p>Toetatud katusorganisatsioonide ja nende all-liikmetest rahvusvähemuste kultuuriseltside arv.³⁶</p> <p>Allikas: MISA, Kultuuriministeerium (esitatud aastate lõikes toetatud katusorganisatsioonide arvu võrdlus)</p>	16 katusorganisat-siooni ja 231 rahvusvähe-muste kultuuriseltsi (2015)	16 katusorganisat-siooni ja 231 rahvus-vähemuste kultuuriseltsi	17 katusorganisat-siooni ja 240 rahvus-vähemuste kultuuriseltsi
2.	<p>Tegevustes osalenud teisest rahvusest isikute teadlikkus oma etnilisest identiteedist (emakeeleoskus, rahvuskultuuri tundmine, valmisolek neid rohkem tundma õppida)</p> <p>Allikas: MISA, Kultuuriministeerium, Haridus- ja Teadusministeerium (toetatud projektide osalejate küsitlemise teel)</p>	määratletakse 2016. a ³⁷	andmed avaldatakse 2016. a	suureneb

³⁵ Alates 2015. aastast ei vii MISA läbi katusorganisatsioonide atesteerimist ning seltside toetamisel kasutatakse uut hindamissüsteemi.

³⁶ Indikaatori määratlust on muudetud. Alates 2015. aastast ei vii MISA läbi katusorganisatsioonide atesteerimist ning seltside toetamisel kasutatakse uut hindamissüsteemi. Mõõdik on seatud mitte atesteeritud katusorganisatsioonide osakaalu fikseerimiseks, vaid näitab nende katusorganisatsioonide ja kultuuriseltside arvu, kes saavad rahastust MISA-lt. Mõõdiku baastase on seatud vastavalt 2015.a hindamistulemustele.

³⁷ Baastase määratletakse 2016. a. Tehnilistel põhjustel ei olnud võimalik antud indikaatorit mõõta 2015. a Eesti ühiskonna integratsiooni monitooringuga. Tegemist on spetsiifilise ja väikese elanikkonna osaga, mida ei saa hõlmata juhuvalimisse, mida kasutatakse monitooringu uuringumetoodikas. Vastav mõõdiku baas- ja sihttase formuleeritakse 2016. a.

Nr	INDIKAATOR	BAASTASE	TULEMUS 2015	SIHTTASE 2017
3	Toetatud pühapäevakoolide arv. Allikas: MISA	26 kooli (2013)	29 kooli	26 kooli

Meede 1.3. Etniliste vähemuste emakeele ja kultuuri toetamine.

Kultuuriministeerium toetas rahvusvähemuste kultuuriseltside tegevust erinevate toetusmeetmete, sh projektipõhise rahastuse ja tegevuskulusid katvate toetusprogrammide abil.

Rahvusvähemuste kultuuriorganisatsioonide taotlusvooru kaudu rahastati 2015. a kokku 38 projekti. Toetust said muuhulgas XIV Rahvusvaheline Laulu- ja tantsupidu Slaavi Pärg, Ida-Virumaa vähemusrahvuste kultuurifestivali „Rahvuskultuuride loomepada“ Jõhvis, Vene kultuurikeskuse muusikalis-poetiline kontsert „D. Samoilovi ja J. Krossi 95. sünniaastapäev“, Eesti Ukrainlaste Kongressi rahvusvaheline ukraina kultuurifestival „Balti Trembita“, Tartu Linna Slaavi Kultuuri Ühingu Tartu Vene Ball 2015, Eesti Ingerisoomlaste Liidu 25. ingerisoomlaste laulu- ja tantsupidu Rakveres jm. Toetati ingerisoomlaste häälekandjat Inkeri ning ajakirja Võšgorod väljaandmist, Eesti Vabaõhumuuseumi Peipsivene maja avamisüritusi ja koolitusprogramme. Tegevustoetus eraldati Fenno-Ugria Asutusele hõimurahvaste kultuuri ja keele tutvustamiseks ja hõimupäevade läbiviimiseks Eestis. Lõimumisalaste koostöötegevuste elluviimiseks sai tegevustoetust Eesti Folkloorinõukogu, kes koordineerib nõukogu vähemusrahvuste töörühma tegevusi. Töörühma kuuluvad armeenia, ingerisoom, läti, tšuvaši, udmurdi, ersa, mokša, moldova, rumeenia ja vene kogukondade esindajad. Tegevustoetust sai Eestirootslaste Kultuuriomavalitsus.³⁸ 24. septembril tähistati Eestimaa Rahvuste Ühenduse asutamisega seotud rahvuste päeva ja 18. oktoobril riikliku tähtpäevana hõimupäeva.

MISA rahvusvähemuste kultuuriseltside baasfinantseerimise taotlusvooru kaudu toetati Eesti rahvusvähemuste kultuuriorganisatsioonide tegevuskulusid ja eri rahvuste kultuuriorganisatsioonide vaheliste kontaktide arendamist. Toetust eraldati 16 katusorganisatsiooni kaudu 231 rahvusvähemuste kultuuriseltsile kogusummas 370 000 eurot. 2015. a kaasajastas MISA rahvusvähemuste kultuuriseltside katusorganisatsioonide ja nende liikmesorganisatsioonide rahastamise tingimusi eesmärgiga tõsta katusorganisatsioonide haldusvõimekust ja tagada toetuse jätkusuutlikkus 3-aastaste toetuslepingute kaudu MISA ja rahvusvähemuste katusorganisatsioonide vahel.

³⁸ 2007. a toimusid esimesed valmised Rootsi Vähemusrahvuse Kultuurinõukogusse. 26. aprillil 2014 nimetati kultuurinõukogu ümber Eestirootslaste Kultuuriomavalitsuseks.

Lisaks toetas MISA 2015/2016. õppeaastal 29 pühapäevakooli tööd. Pühapäevakoolide koostöövõrgustiku arendamiseks korraldati rahvuskultuuriseltside pühapäevakoolide õpetajate 5 kahepäevast seminari. Koolitusel osalesid pühapäevakooli juhid ja õpetajad Sillamäelt, Tallinnast, Haapsalust, Jõhvist, Pärnust, Tapalt, Maardust, Viljandist ja Valgast. 2015. a suvel toimus Viljandis pühapäevakoolide lastele suvelaager. Ürituse läbiviimisest võtsid osa aserbaidžaani, armeenia, ingerisoomi ja vene pühapäevakoolide õpetajad ja õppurid. Mais ja novembris 2015 toimusid õppeseminarid pühapäevakoolide õpetajatele Kadrioru kunstimuuseumis.

Eesti Rahvusvähemuste Pühapäevakoolide Õpetajate Ühingu poolt ja Haridus- ja Teadusministeeriumi toel toimusid rahvusvähemuste kultuuripäevad Tallinna Prantsuse Lütseumis ja Inglise Kolledžis. Vene kultuuri päevad toimusid 15, 28. ja 29. oktoobril Tallinna Prantsuse Lütseumis (400 osalejat), kus tutvustati vene rahvamuusikat ning toimusid loengud vene rahvuslikest muusikainstrumentidest. 27. novembril 2015 toimus Tallinna Inglise Kolledžis armeenia kultuuripäev (150 osalejat), kus osalesid ka Tallinna Armeenia Pühapäevakooli õpilased. Tutvustati rahvamuusikat ja rahvuspile. Mais ja novembris 2015 toimusid õppeseminarid pühapäevakoolide õpetajatele Kadrioru kunstimuuseumis.

1.2 Alaeesmärk 2. Vähelõimunud välispäritolu taustaga püsielanike osalemine ühiskonnas on kasvanud Eesti kodakondsuse omandamise ning uute ühiskondlike teadmiste kaudu.

Alaeesmärgi elluviimise eest vastutavad Kultuuriministeerium, Justiitsministeerium. Eesmärgi elluviimist toetavad kolm arengukava meetet.

Tabel 5. Rakendusplaani meetme 2.1. indikaatorid

Nr	INDIKAATOR	BAASTASE	TULEMUS 2015	SIHTTASE 2017
1.	Lõimumisprogrammis osalenud isikute arv (programmis osalejate summeerimise teel) Allikas: MISA, Kultuuriministeerium	0 inimest (2013)	557 inimest	2014. a kinnitatud sihttase 1 500 inimest ³⁹
2.	Lõimumisprogrammi läbinute osakaal, kellel on paranenud eesti keele oskus, praktiline informeeritus ja teadmised Eesti riigi, ühiskonna ja kultuuri kohta Allikas: MISA	0% (2014)	andmed avaldatakse 2016. aastal	suureneb
3.	Nõustamissüsteemi kasutanud isikute arv (nõustatute summeerimise teel) Allikas: MISA, Kultuuriministeerium	0 inimest (2014)	1035 inimest	2014. a kinnitatud sihttase 4 000 ⁴⁰

Meede 2.1. Võimaluste loomine vähelõimunud välispäritolutaustaga Eesti püsielanike ühiskondliku aktiivsuse suurendamiseks ja lõimumise toetamiseks.

Alates septembrist 2015 algasid MISA poolt koordineeritud tasuta eesti keele A2-, B1- ja B2-taseme kursused. Kursustele registreerus ligi 6000 inimest. 2015. a pakuti eesti keele õpet 540 isikule. Lisaks valmistati ette 2000 isiku koolitusvõimalused alates jaanuarist 2016. MISA pakub samuti Eesti Vabariigi põhiseaduse ja kodakondsuseseaduse tundmise koolitusi 700-le isikule perioodil 2015-2017.

Keelelise ja kultuurilise kümluse klubides korraldamiseks ehk sihtgrupile osalusvõimaluste pakkumiseks eesti keele klubides korraldas MISA riigihanke. Keele- ja kultuuriklubid alustavad tööd 2016. a.

MISA pakub lisaks lõimumisalast nõustamisteenust kahes nõustamiskeskuses – Tallinnas (aadressil Lõõtsa tn 2a) ja Narvas (Kerese 3, Narva). Teenuse arendamiseks ja rakenduskeemi väljatöötamiseks loodi partnervõrgustik.

³⁹ 2018. a planeeritakse lõimumisprogrammi kaasata 3 500 inimest. See sihttase on kinnitatud 16.07.2015 VV korralduse lisaga “Perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse meetmete nimekirj”.

⁴⁰ 2018. a nõustamissüsteemi kasutajate arvaks planeeritakse 3 000 inimest. See sihttase on kinnitatud 16.07.2015 VV korralduse lisaga “Perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse meetmete nimekirj”.

Lõimiselase teabe levitamiseks tehakse koostööd Eesti Töötukassa, Politsei- ja Piirivalveameti, kohalike omavalitsuste, raamatukogude, noorsootöö organisatsioonide ja rahvusvähemuste kultuuriseltsidega. Nõustamisteenust tutvustati 30. mail 2015 Arvamusfestivalil Narvas ja 6.juunil 2016 Narva päeval. Rahvusvähemuste päeva raames 24.-25.09.2015 oli Tallinnas Vene kultuurikeskuses avatud nõustamistuba. Narva nõustamiskeskuse ruumides toimuvad alates maist 2015 kord nädalas tunniajalised keele- ja kultuurikohvikud. Kohvikud toimusid 29 korral ning nendes osales 130 inimest. Alates oktoobrist 2015 pakub MISA Maardu elanikele kord kuus nõustamiskeskuse teenuseid.

Töötati välja pilootprogramm Ida-Virumaa noortele eesmärgiga kaasata neid enam ühiskondlikesse tegevustesse ning tutvustada eneseteostusvõimalusi Eestis, mida MISA viis ellu koostöös MTÜ Ida-Viru Noorteakadeemiaga. Pilootprogrammi läbis 36 noort.

MISA toetas noorte eesti keele ja kultuuriõppe projektlaagreid ning eesti keele õpet peredes. Kahe projektikonkursi raames osales 2015. a suvistes ja sügisestes eesti keele õppeprogrammides 1403 noort.

Alaeesmärgi meetmete 2.1.1 ja 2.1.2 elluviimine toimus planeeritust väiksemas mahus.

Nõustamis- ja infosüsteemi väljatöötamise ning rakenduskeemi arendamisega seotud väljundiindikaatori täitmine väiksemas mahus (tegevus 2.1.2) on seotud tegevuse ettevalmistamiseks kulunud plaanitud suurema ajamahuga ja muudatustega nõustamismeeskonna koosseisus, mistõttu MISA ja nõustamiskeskuse veebirakenduse hanke läbiviimine ja uue veebirakenduse loomine, samuti riigiasutuste, kohalike omavalitsuste ja kolmanda sektori organisatsioonide Eesti vähelõimunud püsielanikke teenindavate ametnike ja töötajate ning nõustamiskeskuste töötajate koolitusvajaduse kaardistamine lükkus 2016. aastasse.

Kultuuriministeeriumi poolt väljakuulutatud ettepanekute voo raames määratud 12 muuseumide ja etendusasutuse tehniliste vahendite hange muukeelsete programmide pakkumiseks (tegevus 2.1.1) lükkus 2016. aastasse, sest partnerluslepingute sõlmimine partneritega viibis. Eesti keele mitteformaalse õppe korraldamiseks korraldati 2015.a. sügisel hange 20 klubi töö alustamiseks Tallinnas ja Ida-Virumaal (tegevus 2.1.1.). Pakkumuste laekumise tähtjaks 19.11.2015, kuid hanke võitja loobus tegevuste elluviimisest, mistõttu 2016. a jaanuari lõpus otsustati lõpetada sõlmitud leping ennetähtaegselt ning kuulutada välja uus hange.

Tabel 6. Rakendusplaani meetme 2.2. indikaatorid

Nr	INDIKAATOR	BAASTASE	TULEMUS 2015	SIHTTASE 2017
1.	Teavitust läbiviivate organisatsioonide arv Allikas: MISA	1 organisatsioon (2013)	1 organisatsioon	1 organisatsioon
2.	Tegevustes osalenud määratlemata kodakondsusega inimeste ja teistele kolmandate riikide kodanike teadlikkus Eesti kodakondsuse omamisega kaasnevatest õigustest ja kohustustest (toetatud Euroopa Sotsiaalfondi tegevustes osalenute küsitlemise teel) Allikas: MISA, Kultuuriministeerium	määratletakse 2016. a	andmed avaldatakse 2016. a	suureneb
3.	Toetatud organisatsioonide arv Allikas: MISA	2 organisatsiooni (2013)	2 organisatsiooni	2 organisatsiooni

Meede 2.2. Õiguslik-poliitilise lõimumise toetamine

2015. a pakkusid MISA nõustamiskeskused teenust 1035 inimesele, sh 350 inimesele Narvas. Peamised nõustamisteemad olid eesti keele õppe võimalused, elamisloa ja kodakondsuse taotlemine ning lõimumist toetavatel üritustel osalemise võimalused. Lisaks töötab MISA-s tasuta infotelefon 800 9999. Kodakondsuseta või kolmanda riigi kodanikke oli nõustatavate hulgas 420.

Inimõiguste valdkonnas toetas MISA MTÜ Ökokratt projekti vene ja eesti keelt kõnelevatele Ida-Virumaa erivajadustega inimestele ja omastehooldajatele. Toetust sai SA Eesti Inimõiguste Keskuse projekt inimõiguste aruande „Inimõigused Eestis 2015“ koostamiseks ja avaldamiseks.

Justiitsministeerium toetas kinnipeetavate eesti keele õpet 762 inimesele. Portaalil www.juristaitab.ee ajakohastati vene keelde tõlgitud 52 õigusakti. Tasuta õigusabi pakuti vene keeles 586 inimesele.

Tabel 7. Rakendusplaani meetme 2.3. indikaator

Nr	INDIKAATOR	BAASTASE	TULEMUS 2015	SIHTTASE 2017
1.	Tegevustesse hõlmatud organisatsioonide arv (tegevustes osalenud organisatsioonide summeerimise teel) Allikas: MISA, Kultuuriministeerium	0 organisatsiooni (2015) ⁴¹	0 organisatsiooni	2014. a kinnitatud sihttase 75 organisatsiooni
				ettepanek uueks sihttasemeks* 10 organisatsiooni

Meede 2.3. Võrdse kohtlemise edendamine tööturul.

MISA viis läbi ettevalmistavaid tegevusi keeleliselt mitmekesise töötajaskonnaga avaliku ja erasektori organisatsioonide toetamiseks ning eesti keelest erineva emakeelega inimeste teavitamiseks karjäärivõimalustest avalikus sektoris, sh arutelusid erinevate organisatsioonidega (nt Tallinna Tehnikaülikool, Vastutustundliku Ettevõtluse Foorum, jt). 2016. a on viiakse läbi infoseminaride sari tööandjatele ning muukeelsetele tööealistele Eesti elanikele.

Kultuuriministeerium ja Sotsiaalministeerium liitusid detsembris 2015 Eesti Inimõiguste Keskuse mitmekesisuse kokkuleppega, et toetada ja väärtustada töökohal mitmekesisuse ja võrdse kohtlemise põhimõtteid. Kokkuleppega ühinemine aitab kaasa võrdset kohtlemist väärtustava organisatsioonikultuuri teadvustamisele avalikus sektoris, sh ministeeriumite valitsemisalas ja ka ühiskonnas laiemalt.

1.3 Alaeasmärk 3. Uussisserändajad on Eesti ühiskonnas kohanenud

Alaeasmärgi elluviimise eest vastutab Siseministeerium. Alaeasmärgi elluviimist toetavad kaks meetet.

⁴¹ Baastase on seatud 2015. a seisuga, kuna perioodil 2014-2015 ei toimunud valdkonnas rahastatud tegevusi. Sihttase on muutunud seoses kavandatud tegevuse ümberkujundamisega.

Tabel 8. Rakendusplaani meetme 3.1. indikaator

Nr	INDIKAATOR	BAASTASE	TULEMUS 2015	SIHTTASE 2017
1.	Koolitavate arv (koolitatute summeerimise teel) Allikas: Siseministerium	<i>2014.a kinnitatud baastase</i> 2 300	300 koolitavat	2 300 koolitavat
		<i>uus parandatud baastase</i> 0 koolitavat (2014)		

Meede 3.1. Kohanemiskoolituste pakkumine uussisserändajatele.

Tegevused, mis puudutavad uussisserändajate kohanemise toetamist, algasid planeeritust hiljem EL struktuurifondide üldise planeerimise viibimise tõttu. Vahendite rakendamist, sh suuremahulisi hankeid ning lepinguid hakati läbi viima 2015 II pooles.

Politsei- ja Piirivalveamet alustas 01.08.2015 uussisserändajate suunamist kohanemisprogrammi. 2015. a suunati Politsei- ja Piirivalveameti poolt kohanemisprogrammis osalema kokku 3 701 uussisserändajat.

Uussisserändajate kohanemisprogrammi koolituste väljatöötamiseks, piloteerimiseks ja rakendamiseks sõlmis Siseministerium 2015. a lepingud kohanemisprogrammi baasmooduli, töö ja ettevõtluse, õppimise, teaduse, perekonna, laste ja noorte ja rahvusvahelise kaitse mooduli ning algtaseme (A1) keeleõppe läbiviimiseks perioodil 2015-2017. Siseministeriumi lepingupartnerid töötasid koolituste läbiviimiseks ning koolitavate informeerimiseks välja õppe- ja metoodilised ning infomaterjalid eesti, inglise ja vene keeles. Rahvusvahelise kaitse mooduli koolitus- ja infomaterjalid töötati välja lisaks inglise ja vene keelele ka prantsuse- ja araabiakeelsetena. Koolitusi viidi läbi Tallinnas, Tartus ja Narvas inglise ja vene keeles. 2015. a osales kohanemisprogrammi koolitustel kokku 300 koolitavat.

Tabel 9. Rakendusplaani meetme 3.2. indikaatorid

Nr	INDIKAATOR	BAASTASE	TULEMUS 2015	SIHTTASE 2017
1.	Arendatud või väljatöötatud teenuste arv Allikas: Siseministerium	0 tk (2014)	andmed avaldatakse 2016. a	50 tk

Meede 3.2. Uussisserändajatele suunatud tugiteenuste arendamine.

Siseministerium korraldas 2015. a hanke uussisserändajatele suunatud rändeinfot pakkuva platvormi loomiseks. Infoplatvormi eesmärk on võimaldada uussisserändajatel tutvuda kohanemisprogrammi koolituste infoga, registreerida end kohanemisprogrammi koolitustele ning saada asja- ja ajakohast informatsiooni eri teenuste ning teemade kohta. Infoplatvorm tehakse kasutajatele kättesaadavaks 2016. a Eestit tutvustava estonia.eu katusportaali alalehena.

Tugivõrgustike kontseptsiooni väljatöötamise raames viis Siseministerium 2015. a läbi suurima sisserändega piirkondades 6 tugivõrgustiku kohtumist. Võrgustikukohtumiste raames viidi kokku uussisserändajatega kokkupuutuvad eri organisatsioonid ja teenusepakkujad Tallinnas, Tartus ja Narvas, et vahendada asjakohast infot, kaardistada uussisserändajatele suunatud teenuste pakkumise kitsaskohad ning arutada valdkonniti ja kohalikul tasandil läbi kohanemist toetavate teenuste arendamise võimalused. 2015. a kohtumiste raames käsitleti töö-, ettevõtluse- ning sotsiaalvaldkonna teenuseid, praktilisi arenduslahendusi ning kohanemisprogrammi üldise rakendamise ja *Work In Estonia* tegevuskava temaatikaid.

2. TEISTE ARENGUKAVADE KAUDU ELLUVIIDUD LÕIMUMISALASED EESMÄRGID

2.1 Eesmärk 4. Eesti keelest erineva emakeelega õpilastel on konkurentsivõimelised teadmised ja oskused eestikeelses keskkonnas toimetulekuks.

Eesmärk saavutatakse Haridus- ja Teadusministeeriumi arengukava „Eesti elukestva õppe strateegia 2020” ja „Eesti keele arengukava 2011–2017” raames. Eesmärgi täitmise eest vastutab Haridus- ja Teadusministeerium.

Tabel 10. Rakendusplaani meetme 4.1. indikaatorid

Nr	INDIKAATOR	BAASTASE	TULEMUS 2015	SIHTTASE 2017
1.	2014. a kinnitatud indikaator Vene õppekeelega põhikooli lõpetajate osakaal, kes valdavad eesti keelt tasemel B1.2–B2.1 ⁴² Allikas: Innove	2014. a kinnitatud baastase 63,3% (2012)	64%	82,1%
2.	Eesti keele kui teise keele riigieksami vähemalt 60% tulemusega sooritanute osakaal eksamil käinud gümnaasiumilõpetajate arvust Allikas: Innove	70,3% (2012)	77%	75%

⁴² Antud indikaatorit perioodil 2016-2020 Haridus- ja Teadusministeeriumi ettepanekul ei seirata. Indikaator asendatakse mõõdikuga „vene õppekeelega põhikooli lõpetajate osakaal, kes valdavad eesti keelt vähemalt tasemel B1^c”, mille 2014. a baastase oli 63,2% ning 2017. a sihttasemeks on planeeritud 76%.

Meede 4.1. Eesti keelest erineva emakeelega inimestele konkurentsivõimeliste haridusvõimaluste tagamine.

Tabel 11. Rakendusplaani meetme 4.2. indikaator

Nr	INDIKAATOR	BAASTASE	TULEMUS 2015	SIHTTASE 2017
1.	Vene õppekeelega põhikoolide osakaal, kus õpetatakse eestikeelseid ainetunde Allikas: Eesti Hariduse Infosüsteem (EHIS)	78% (2013)	84%	suureneb

Vene õppekeelega lasteaedade eesti keele kui teise õpetajate metoodiliseks toetamiseks tegutseb 5 piirkondlikku metoodikakeskust (Kohtla-Järvel, Narvas, Tartus ja 2 Tallinnas). Metoodikakeskused viivad läbi piirkondlikke koolitusi ja seminare, tutvustavad, laenutavad ning jagavad õppevara. Juunis 2015 viidi läbi esimene suvekool lasteaedade eesti keele kui teise keele õpetajatele. Metoodikakeskuste tööd koordineerib ja toetab SA Innove keelekümbluskeskus.

2015. a kujundati uus õpetajakoolituse programmi sisu, mille prioriteediks on vene õppekeelega koolide õpetajate koolitus, samuti väärtusarendus meeskondade koolituses. Kujundati õpetajakoolituse programmi terviküsteem, mis rakendub 2016. a. Tähelepanu pöörati ka eesti keelest erineva emakeelega elanike kaasatusele ühiskondlikesse protsessidesse.

Haridus- ja Teadusministeeriumi algatuse Huvitav kool raames viidi läbi 7 mõttekoda, sh Ida-Virumaal. Mõttekodade eesmärk on kaasata haridusprotsessi kogukonna eesvedajaid (sh ettevõtjaid, kolmanda sektori esindajaid, omavalitsuse ametnikke jne). Mõttekodade eesmärk on kujundada ühised eesmärgid piirkondliku haridusmaastiku arendamisel uuenenud õpikäsituse rakendamiseks.

2015. a arendati iga maakonna Rajaleidja keskuste tegevusi, mille eesmärk on pakkuda koolidele tuge erivajadustega lastega tegelemisel. Lisaks eripedagoogilisele, logopeedilisele, sotsiaalpedagoogilisele ja psühholoogilisele nõustamisele pakub Rajaleidjate keskus karjäärinõustamist ja vahendab karjääriinfot. Rajaleidja keskuste töötajaid koolitati kasutama LAK-õpet (lõimitud aine- ja keeleõppe metoodika). Rajaleidja keskused arendasid karjäärinõustamist koolides. Eesmärgiks on karjäärinõustamise tõhustamine kogu õppeprotsessis nii põhikooli kui keskharidusetasandil.

SA Innove keelekümbluskeskuse juhitud nõustamissüsteem pakub metoodilist nõustamist õpetajatele, kelle rühmas või klassis on õppekeelest erineva kodukeelega õpilasi.

2015. a viis Innove ellu pilootprojekti vene õppekeele koolidele õpilaste toimetuleku toetamiseks põhikoolijärgses eestikeelses õppes. Projekt pakkus erinevaid võimalusi põhikoolis eestikeelse aineõppe mahu suurendamiseks, mis tagab põhikooli lõpuks eesti keele oskuse vajaliku taseme.

2015. a lõpus valmis mitmekeelse kooli mudel. Mudel käivitub 2016. a septembris, mil valitakse välja kuni neli pilootkooli.

2015. a toetas Haridus- ja Teadusministeerium järgmisi lõimumist toetavaid tegevusi: õpilasvahetuste ja ühisürituste korraldamist eesti- ja venekeelsete õpilaste vahel (MTÜ VeniVidiVici, MTÜ Jutulind), Kohtla-Järvel ja Narvas gümnaasiumisuunas sisekaitse õpe eesti ning vene kodukeele õpilaste ühisrühmades (Sisekaitseakadeemia). Suvised Kaitseliidu suvelaagrid toimusid Tartu, Tallinna ja Põlva malevas, kuhu kutsuti osalema organisatsiooni mittekuuluvaid vene kodukeele noori. Kokku osales Kaitseliidu suvelaagrites 35 vene kodukeele noort Kolkja Põhikoolist, Pae Gümnaasiumist ja Narva Keeltelütseumist. Toetati koolides õpilaste ja õpetajate ühisüritusi eesmärgiga suunata venekeelseid koole tegevustele eesti keele keskkonnas. Sügisel 2015 avatud Jõhvi Riigigümnaasiumi ettevalmistava üritusena toetati ja viidi koostöös SA Innove keelekümbluskeskusega läbi pilootprojektina eesti ja vene kodukeele õpilaste ühist õpikeskkonda sissejuhatav laager.

2014/15. õppeaastal alustati kutsekeskhariduses ettevalmistusi eestikeelsele õppele üleminekuks, mis viiakse ellu hiljemalt 01.09.2020. Alates 2014/15. õppeaastast on sisseastunuile vene õppekeele rühmades kohustuslikud eesti keelsed karjääriplaneerimise ja ettevõtluse alased õpingud. Koolid on esitanud Haridus- ja Teadusministeeriumile oma tegevuskavad eestikeelsele õppele üleminekuks perioodil 2014-2020 ja 2015. a aruanded. 2016. a viiakse ellu Euroopa Sotsiaalfondist rahastatavaid tegevusi, mis parandavad kutseõppijate eesti keele oskust ja eestikeelsele õppele üleminekut kutsekeskhariduses.

Meede 4.2. Eesti keelele ülemineku, keelekümbuse ja lõimitud aineõppe läbiviimise ja rakendamise toetamine.

Keelekümblusprogrammi juhib ja rakendamist koordineerib SA Innove keelekümbluskeskus, mida rahastab Haridus- ja Teadusministeerium. Keelekümblusprogrammis osaleb 2015/16 õppeaastal 50% vene õppekeele koolidest ja lasteaedadest, kokku 7800 last, 62 lasteaeda, 36 kooli. Keelekümblusprogrammi rakendatakse kõikides Eesti piirkondades, sh Tartus, Tallinnas, Narvas, Jõhvis, Kohtla-Järvel, Valgas, Haapsalus, Maardus jm. Keelekümbluskeskus alustas metoodikakoolitust õpetajatele, kes õpetavad uussisserändajaist õpilasi.

Alates 2015. a sügisest rakendatakse Eestis 4 kahe-suunalise keelekümbluse mudelit. Uue mudelina rakendas kahe-suunalist keelekümblust 2 lasteaiarühma Pärnus, Tartus ja Tapal. Koolitused õpetajatele, juhtidele ja meeskondadele toimuvad 17 õppekava alusel. Erinevatele keelekümbluse sihtrühmadele on läbi viidud 5 suvekooli. Aprillis 2015 viidi läbi 6. üleriigiline LAK⁴³-õppe kuu ja oktoobris rahvusvaheline konverents teemal „Keelepädevus aineõppes“. Ilmus valdkondlik artikkel kogumik „Imet loomas. Õpetajalt õpetajale“. Lugemissarja „Loeme koos“ alusel loodi 2 kõnearenduslikku lauamängu. Toimus metoodiliste filmide konkurs lasteaija õpetajatele. Valmis 4 lühifilmi varase keeleõppe toetamiseks.

Haridus- ja Teadusministeerium toetab jätkuvalt vene õppekeelega põhikoole, kes õpetavad aineid eesti keeles. SA Innove korraldab õpetajatele LAK-õppe koolitusi ning nõustamist teises keeles õpetamise metoodikast.

Üleminek eestikeelsele aineõppele gümnaasiumiastmes lõppes 2011/12 õppeaastal. Kõigi Eesti gümnaasiumide õppekeel on eesti keel. Jätkuvad õpetajate ja koolijuhtide koolitused ja nõustamised eestikeelse õppe tõhustamiseks gümnaasiumis. Eestikeelsele aineõppe rõhuasetus on suundunud põhikoolile, et valmistada õpilasi ette eestikeelseks õppeks gümnaasiumiastmes.

2.2 Eesmärk 5. Eesti keelest erineva emakeelega noorte aktiivne osalemine noorsootöös ja tihedate kontaktide loomine eestikeelsete eakaaslastega.

Eesmärk saavutatakse Haridus- ja Teadusministeeriumi „Noortevaldkonna arengukava 2014–2020“ raames.

Tabel 12. Rakendusplaanimeetme 5.1. indikaatorid.

Nr	INDIKAATOR	BAASTASE	TULEMUS 2015	SIHTTASE 2017
1.	Organiseeritud osalusvõimaluste arv Allikas: Haridus- ja Teadusministeerium	<i>2014. a kinnitatud baastase</i> 85 (2013)	89	155 erinevat võimalust
		<i>täpsustatud baastase</i> 80 (2013) ⁴⁴		

⁴³ LAK – lõimitud ainekava.

⁴⁴ Haridus- ja Teadusministeeriumi täpsustas 2013. a baastaset 2016.a avaldatud andmete alusel.

Meede 5.1. Võimaluste suurendamine noorte omaalgatuseks, ühistegevuseks ja osaluseks.

Noortevaldkonnas viidi ellu tegevusi, mis suurendavad võimekust luua ja arendada noortele sobivat sotsialiseerumiskeskonda ning toetada noorte omaalgatust ja noorteprojektide korraldamist, sh tõrjutusriskis noorte kaasamist. Tegevuste strateegiliste eesmärkide indikaatorite tulemused esitab Haridus- ja Teadusministeerium „Noortevaldkonna programmi 2015-2018“ täitmise 2015. a aruandes.

Eraldati noorteühingute aastatoetusi 17-le noorteühingule ning toetati noorte maakondlike osaluskoogude ja kohaliku tasandi noortevolikogude tegevust. SA Archimedes Noorteagentuur alustas 2015. a sügisest Euroopa Sotsiaalfondi toel noortevaldkonna töötajatele koolitustegevuste planeerimist ja korraldamist neljas peamises grupis: pikaajalised arenguprogrammid, temaatilised koolitused, piirkondlikku arengut toetavad koolitustegevused ning koolitustegevused, mis tugevdavad noorsootöö praktikat rahvusvaheliste teadmiste ja oskustega. 2015. a osales koolitustel kokku 307 noorsootöötajat. Koostöös Haridus- ja Teadusministeeriumi ja Eesti Noorsootöö Keskusega käivitas SA Archimedes Noorteagentuur 2015. aastal pilootprojekti „Noortekohtumised“, et soodustada Eestis elavate 11-16-aastaste erineva emakeelega noorte omavahelist suhtlemist, teineteisemõistmist ja arengut. Kokku esitati 58 taotlust, millest toetust sai 51 ning mille raames toimus 78 kohtumist. Kohtumiste teemad valisid noored ise.

2.3 Eesmärk 6. Eesti keelest erineva emakeelega elanikele on tagatud võimalused täiendada oma teadmisi ja oskusi konkurentsivõimeliseks osalemiseks tööturul.

Eesmärk viiakse ellu Sotsiaalministeeriumi valitsemisala arengukava ning Haridus- ja Teadusministeeriumi „Eesti elukestva õppe strateegia 2020“ kaudu. Eesmärgi täitmise eest vastutavad Sotsiaalministeerium (meede 6.1) ning Haridus- ja Teadusministeerium (meede 6.2).

Tabel 13. Rakendusplaani meetme 6.1. indikaator

Nr	INDIKAATOR	BAASTASE	TULEMUS 2015	SIHTTASE 2017
1.	Tööturuteenustel osalejate osakaal registreeritud töötute hulgas, kelle põhiline suhtluskeel ei ole eesti keel (keskmiselt kuus) Allikas: Sotsiaalministeerium	28,6% (2013)	34,5%	2014. a kinnitatud sihttase $\geq 30\%$ ⁴⁵

⁴⁵ Sotsiaalministeeriumi ettepanekul asendatakse Lõimumiskava rakendusplaanis 2016-2020 praeguse sihttaseme $\geq 30\%$ uue sihttasemega 40%. Sihttaseme muutmisel on arvestatud sellega, et näitaja on stabiilselt tõusnud: 2015. a (34,5%) ületas see nii baastaset (28,6%) kui ka 2014. a taset (30,9%). Lisaks mõjutab 2017. a sihtrühma teenustel osalemist eeldatavasti täiendav tööturuteenuste osutamine Ida-Virumaal Euroopa Globaliseerumisega Kohanemise Fondist ja Ida-Virumaal rakendatav töökoha loomise toetus.

Meede 6.1. Teisest rahvusest elanike tööhõivevõime tõstmine.

Erinevus töötuse määras vähenes eesti ja teise emakeelega elanike seas võrreldes 2013. a aastaga märgatavalt. 2013. a oli kahe rühma töötuse määra erinevus 1,82 korda, 2015. a vähenes see 1,48 korrani. Eestlaste töötuse määr 2015. a oli 5,4% ning teise emakeelega elanike töötuse määr 8,0%. Protsendipunktides väljendudes langes muust rahvusest elanike töötuse määr selles aja vahemikus 4,4 protsendipunkti. Eestlaste töötuse määra langus samal ajavahemikul oli ainult 1,4 protsendipunkti ning üldine töötuse määra langus 2,4 protsendipunkti. Ka töötute arv vähenes aastail 2013–2015 teisest rahvusest elanike seas kiiremini kui eestlaste seas, vastavalt 10 500 ja 6000 võrra. Seega panustas üldisesse töötuse langusesse enam just teise emakeelega elanike töötuse vähenemine, mis oli sel perioodil kiirem, kui üldine töötuse langus.

Tööhõive määr kasvas võrreldes 2013. a eestlaste seas kiiremini kui teisest rahvusest elanike hulgas: 2013. a olid tööga hõivatud 63 % eestlastest ja 60,3% teisest rahvusest elanikest; 2015. a oli see näitaja vastavalt 66,7% ja 61,8 %. Muu emakeelega inimeste olukorda tööturul mõjutavad eelkõige vähene riigikeele oskus, riigi ja tööturu ebapiisav tundmine, põlisrahvastikust eraldi toimivad sotsiaalvõrgustikud,⁴⁶ hariduse mittevastavus tööturu vajadustele ning töökollektiivide rahvuspõhine eraldatus. Samuti on teisest rahvusest elanike tööturu olukorra kujunemisel selge regionaalne ja sektoraalne komponent.

Teisest rahvusest inimeste tööturule toomiseks ja tööle aitamiseks jätkati individuaalsetest vajadustest lähtuvate tööturuteenuste pakkumist. 2015. aastal osales tööturuteenustel 15 874 isikut, kelle põhiline suhtluskeel ei ole eesti keel. Töötud, kelle põhiline suhtluskeel ei ole eesti keel, osalesid kõige enam järgmistel tööturuteenustel: tööturukoolitus (kõikidest osalemistest 23%), karjäärinõustamine (20%) ja tööotsingu töötuba (16%), mis on ühtlasi Töötukassa poolt pakutavad kõige suuremamahulisemad teenused.

Erialaoskuste ja töökogemuseta noorte tööle aitamiseks osutab töötukassa noortegarantii raames alates 01.01.2015 teenust „Minu esimene töökoht“, mille raames hüvitatakse tööandjale palgatoetusena osaliselt noore töötaja palgakulud esimesel tööaastal ning tööalase koolituse kulu (kuni 2500 eurot) kahe esimese tööaasta jooksul tingimusel, et tööandja sõlmib noorega töölepingu tähtajatult või tähtajaga vähemalt 2 aastat. Sihtrühmaks on 17-29-aastased noored, kes on töötuna olnud registreeritud vähemalt neli kuud, kellel puudub erialane haridus (on alg-, põhi- või üldkeskharidus), kellel on puudub või on lühiajaline töökogemus.

2015. a sisenes esimese töökohta teenusele 212 noort. Noorte töötuse ennetamiseks viiakse koolides 8.-12. klasside õpilastele läbi tööturuga ja tööelu tutvustavaid töötubasid. 2015. a korraldati üle Eesti 1483 vastavat töötuba.

⁴⁶ Krusell, Siim. 2015. Eestlased ja mitte-eestlased tööturul – rahvuse ja eesti keele oskuse mõju tööturupositsioonile. Eesti Statistika Kvartalikirjeldus 3/2015.

Tabel 14. Rakendusplaanis meetme 6.2. indikaator

Nr	INDIKAATOR	BAASTASE	TULEMUS 2015	SIHTTASE 2017
1.	Eesti keele tasemeeksami (tasemed A2-C1) sooritanute osakaal Allikas: Innove	53,9% (2013)	52,5 %	2014. a kinnitatud sihttase 55% ettepanek uueks sihttasemeks 54%

Meede 6.2. Eesti keelest erineva emakeelega inimeste riigikeeleoskuse parendamine.

Meetme elluviimiseks töötati 2014. a välja ja kinnitati 30.01.2015 haridus- ja teadusministri käskkirjaga tegevuskava "Eesti keelest erineva ema- või kodukeelega täiskasvanute keeleõppe arendamine 2015-2018 (2020)", mille alusel rahastatakse ja arendatakse nelja meetet toetavat tegevust: eesti keele õpivõimaluste pakkumine avalikus sektoris töötavatele ebapiisava eesti keele oskuse ja nõrgema konkurentsivõimega inimestele; keeleõppekulude hüvitamine, sh hüvitist saab vähemalt 800 keeleeksami sooritanud isikut aastas; tingimuste loomine avaliku ja kolmanda sektori organisatsioonides, toetamaks nende liikmete siht- ja sidusrühmade riigikeele omandamist ja lõimimist; täiskasvanute eesti keele õppe kvaliteedi tagamise- ja järelevalvesüsteemi kujundamine ning eesti keele omandamiseks vajaliku digitaalse õppevara loomine, sh Keeleinspektsiooni vastutusala laiendamine.

01.01.2015 kuni 31.12.2015 on tagasimakseid tehtud 550 keeleõppija avalduse alusel kogusummas 153 342,80 eurot. Nendest 478 on isikud, kes ei saa kulude hüvitamist taotleda kodakondsuse seaduse või keeleseaduse alusel, kuid on positiivselt sooritanud eesti keele tasemeeksami A2, B1, B2 või C1. Neile tagastatud kuluhüvitise summa on 135 175,40 eurot.

2015. a osales täiendavas eesti keele õppes 235 alus-, üld- ja kutsehariduse õpetajat Ida-Virumaalt. Täiskasvanutele suunatud B1 taseme digitaalse õppevara hankekonkurss kuulutati välja 2015. a lõpus, mille järgi saavad õppida need, kes on õppinud eesti keelt 0-A2 tasemel keeleõppe keskkonnas „Keeleklikk“⁴⁷.

⁴⁷ Keeleklikk pakub võimalust iseseisvaks eesti keele õppimiseks vene- ja ingliskeelsetele õppijatele. Kursus on kättesaadav aadressil www.keeleklikk.ee.

Kõrgharidusprogrammist toetatakse eesti keelest erineva emakeelega üliõpilaste eesti keele omandamist kõrgharidusõpingute ajal, mis tagab parema ligipääsu eestikeelsele kõrgharidusele ja toetab õppes toimetulekut. Tegemist on pideva tegevusega. 2015. a 1. juulist jõustus täiskasvanute koolituse seadus⁴⁸. Seaduse kohaselt jäetakse tegevusloa taotlemise kohustus ainult sellisele koolitusele, mille läbiviimiseks on seatud kõrgendatud nõuded ning mille puhul on oluline tagada nõuetele vastavus. Keeleinspeksioonil on õigus kontrollida eesti keele tasemeeksamiks ettevalmistavate kursuste taset, samuti nõutakse eesti keele täienduskoolituse läbiviijalt keeleoskust kõrgeimal ehk C1-tasemel. Seadus korrastab täiskasvanute täienduskoolituse valdkonda, suurendab täienduskoolitusasutuste tegevuse läbipaistvust ning parandab kvaliteetse täiskasvanuhariduse kättesaadavust. Eesti keele kursusi pakkuvate koolitajate tegevusloa nõue jõustub alates 30. juunist 2016. 2015. a asusid Keeleinspeksiooni tööle kaks uut töötajat, kelle ülesandeks on tegevuslubade taotluste menetlemine ja keelefirmade õppekava-alane nõustamine.

⁴⁸ Seadus võeti Riigikogus vastu 18. veebruaril 2015: <http://www.riigikogu.ee/?id=182230>.

3. ARENGUKAVA JUHTIMINE, ELLUVIIMINE JA SEIRE

Kultuuriministeerium korraldab Lõimumiskava juhtkomitee ja juhtrühma tööd. Juhtkomitee ja juhtrühma liikmeteks on meetmete ning lõimumisvaldkonnaga seotud arengukavade elluviimise eest vastutavate ministeeriumide, MISA ning sidusrühmade esindajad. Juunis ja oktoobris 2015 viis Kultuuriministeerium läbi kaks nõupidamist arengukava juhtrühmaga, mil arutati arengukava mõõdikute ja tekstilise osa täiendamist tulenevalt Eesti ühiskonna integratsiooni monitooringu 2015 tulemustest ja rakendusplaani 2016-2020 koostamise ettepanekuid.⁴⁹

Arengukava tegevusi monitooritakse jooksvalt, sh ekspertarvamuste ja –hinnangute, iga-aastaste aruannete ja iga kolme aasta järel läbiviidava lõimumismonitooringu kaudu. Monitooringu viis Kultuuriministeeriumi tellimisel läbi Balti Uuringute Instituut koos SA Praxis, Tallinna Ülikooli ja OÜ Peegel ja Partneriga.⁵⁰ Monitooringu küsitluse teostas Turu-uuringute AS. Uuringu valimiks oli 1200 inimest, kuhu kuulusid nii eestlased kui muust rahvusest inimesed üle Eesti. 2015. a juunis avalikustatud Eesti integratsiooni monitooringus analüüsiti erinevaid keeleruumi, majanduslikku ebavõrdsust, tööturgu, ettevõtlikkust, haridust, ühiskonnaelus osalemist ning riigiinstitutsioonide usaldamist puudutavaid küsimusi. Monitooringu tulemused näitasid, et võrreldes varasemate aastatega on teisest rahvusest isikute hulgas eesti keele positiivne sümboolne tähendus märgatavalt suurenenud. Samuti läheneb teisest rahvusest noorte usaldus Eesti riigiinstitutsioonide vastu eestikeelsete noorte omale ja on oluliselt kõrgem võrreldes venekeelse vanema põlvkonnaga. Eestivenelaste hulgas on suurenenud sotsiaal-majandusliku ja poliitilise ebavõrdsuse tajumine. Ida-Virumaa lõimumisnäitajad on läbivalt nõrgemad võrreldes teiste Eesti piirkondadega.

2015. juunis valmis *online* meedia monitooring, mille eesmärk oli uurida rahvusvähemusi ja uussisserändajaid käsitlevaid meediakajastusi Eesti *online* meedias. Uuringu teostas Tallinna ülikooli Riigiteaduste instituudi võrdleva poliitika prof Raivo Vetik. Monitooringu andmed koguti 2014. a jooksul avaldatud arvamuskirjeldustest AS Ekspress Grupp ja Eesti Meedia Grupp *online* väljaannetes: delfi.ee, rus.delfi.ee, Eesti Päevaleht, Eesti Ekspress, postimees.ee, postimees.ru, Den Za Dnjem, MK Estonia. Uuringu tulemused kinnitasid, et vihakõnet ning tugevaid stereotüüpe esines Eesti peavoolu *online* meedias aastal 2014 suhteliselt vähe (umbes kuuendikus artiklites). Kujutlused eesti ja vene rahvusgruppidest on Eesti *online* meediapildis reeglina tasakaalustatud ning negatiivset stereotüüpi ei omistata ainult nn teisele rahvusgrupile, vaid on hakatud ka enesekriitiliselt hindama oma rahvusgruppi.

⁴⁹ Kultuuriminister kinnitas Lõimuv Eesti 2020 juhtkomitee koosseisu käskkirjaga 1-2/34 (12. veebruar 2015) ja juhtrühma koosseisu käskkirjaga 1-2/48 (27. veebruar 2015).

⁵⁰ Eesti integratsiooni monitooringu 2015 tulemused asuvad Kultuuriministeeriumi koduleheküljel <http://www.kul.ee/et/eesti-uhiskonna-loimumismonitooring-2015>

2015. a lõpuks koostas Statistikaamet Kultuuriministeeriumi tellimusel lõimumisvaldkonna integreeritud andmebaasi ⁵¹. Töö käigus kaardistati Statistikaameti olemasolevaid lõimumisvaldkonda puudutavad uuringuid ja andmekogusid ning analüüsi nende kasutatavust lõimumise statistika tegemiseks. Lõimumisnäitajate saamiseks lingiti andmeid erinevatest andmeallikatest ja arvutati lisamuutujaid vastavalt Kultuuriministeeriumi poolt soovitud näitajate loendile. Saadud tulemuste põhjal loodi avaliku andmebaasi näitajad, mis on avaldatud koos iga valdkonna selgitava meetodikaga Statistikaameti avalikus andmebaasis nii eesti kui inglise keeles.

Siseministeerium viis läbi avatud taotlusvooru uurimaks Eesti elanikkonna hoiakuid kolmandatest riikidest uussisserändajate suhtes ja ootuseid Eesti rändepoliitikale ning neid mõjutavaid tegureid tuginedes Euroopa Sotsiaaluuringu andmetele. Ülevaate teostab Tartu Ülikool ning see valmib aprillis 2016.

2015. a detsembris avaldas Eesti Inimõiguste Keskus aruande „Inimõigused Eestis 2014-2015“ ⁵². Aruande koostamist ja väljaandmist toetasid Integratsiooni ja Migratsiooni SA ja Hollandi Suursaatkond. Rahvusvahemusi ja lõimumispoliitikat käsitlevas peatükis esitati mitmeid soovitusi: analüüsida, kuidas suurendada elanikkonna ja ajakirjanike teadlikkust sallivusest ning hinnata selle mõju, tugevdada Eesti venekeelset inforuumi ja kommunikatsiooni konfliktiolukordades jms.

2015. a detsembris avaldas Eesti Inimõiguste Instituut uuringu „Keelised inimõigused“ ⁵³, mis kaardistab üldist keeleliste inimõiguste teadlikkust kui ka seda mõjutavate sihtrühmade käitumist. Uuringus käsitleti venekeelse elanikkonna lõimumist Eestis õiguslikus, keelelises, kultuurilises, meedia- ja infotarbimises, välis- ja julgeolekupoliitilises aspektis. Uuringu järeldustest selgus, et keelebarjäär eestivenelaste ja eestlaste vahel on üks suurimaid takistusi ühiskondliku lõimumise protsessis.

Haridus- ja Teadusministeeriumi toel valmis analüüs eesti keele õppe tõhustamisest põhikoolis. Uuringu eesmärk oli anda ülevaade eesti keele oskusest, selle õppimisest ja õpetamisest eesti keelest erineva emakeelega põhikooli õpilaste hulgas. ⁵⁴

Tartu Ülikooli eesti ja üldkeeleteaduse instituut viis läbi Eesti, Läti, Leedu, Soome, Iirimaa ja Kanada riigikeeleõppe võrdlev uuringu, mille eesmärk oli anda ülevaade nimetatud riikide riigikeele õppe kogemusest, rõhuasetusega põhikooli või sellele vastava kooliastme riigikeele ainekavadel. ⁵⁵

⁵¹ http://pub.stat.ee/px-web.2001/Database/Eri_valdkondade_statistika/Loimumine/Loimumine.asp;
http://pub.stat.ee/px-web.2001/I_Databas/Multidomain_statistics/Integration/Integration.asp

⁵² „Inimõigused Eestis 2014-2015“: <http://humanrights.ee/inimõiguste-aruanne-2/inimõigused-eestis-2014-2015/>

⁵³ Uuring on avaldatud Eesti Inimõiguste Instituudi kodulehel: <http://aastakonverents.eihr.ee/2015-uuring/>

⁵⁴ http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/45535/Analyyis_keel_pohikool_2015.pdf?sequence=1

⁵⁵ Kättesaadav:

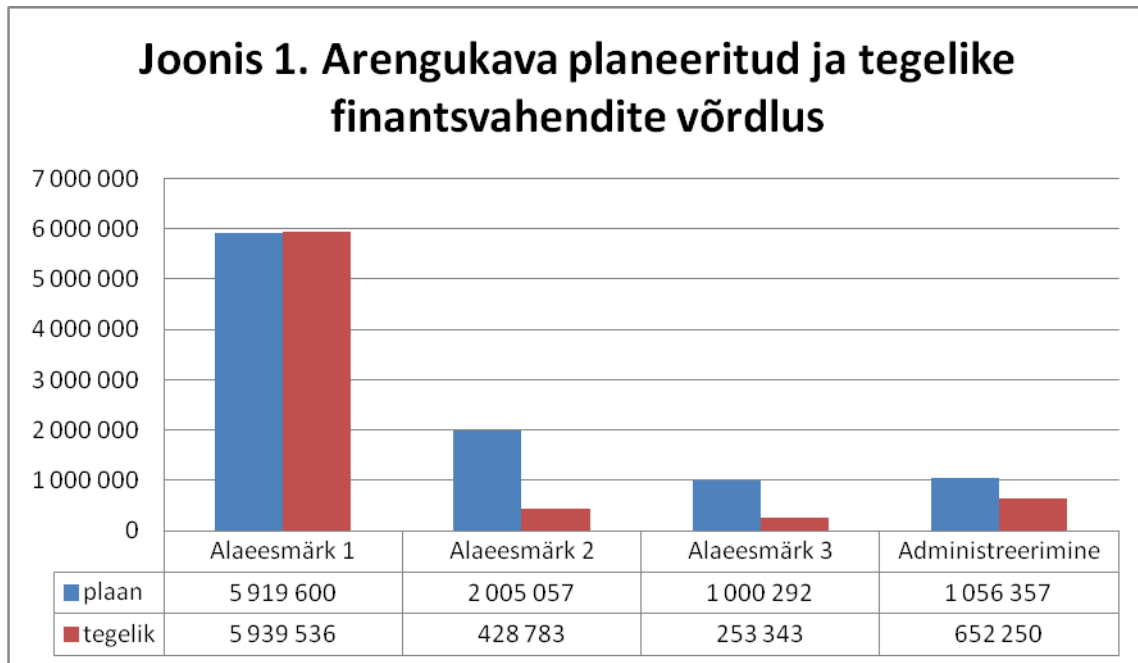
<http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/49667/Riigikeele%C3%B5ppe%20v%C3%B5rdlev%20uuring.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Poliitikauuringute Keskus Praxis analüüsis 2015. a Eesti ettevõtete juhatuste mitmekesisuse ja majandustulemuste vahelisi seoseid.⁵⁶ Tulemused näitavad, et enamus Eesti ettevõtete juhatuse liikmetest on eesti rahvusest. Ainult 9%-l ettevõtetest on juhatuses esindatud eestlased koos teise rahvusega.

⁵⁶ Kättesaadav: <http://www.praxis.ee/wp-content/uploads/2015/04/Mitmekesisus-Eesti-ettev%C3%B5tetes.pdf>

4. ARENGUKAVA ELLUVIIMISE MAKSUMUS 2015. A

Lõimumiskava 2015. a rakendusplaani eelarve maht oli 7 273 912 eurot (planeeritud summa 9 981 306 eurot). 2015. a rakendusplaani finantsvahenditest moodustas: alaeesmärk 1 - 82% (5 939 536 eurot, planeeritud summa 5 919 600 eurot); alaeesmärk 2 - 6% (428 783 eurot, planeeritud summa 2 005 057); alaeesmärk 3 - 3% (253 343 eurot, planeeritud summa 1 000 292). Lõimumiskava arendus- ja administreerimiskulud moodustasid 9% (652 250 eurot, planeeritud summa 1 056 357 eurot). Lõimumiskava 2015. a tegevusi rahastasid Kultuuriministeerium (6 595 866 eurot), Haridus- ja Teadusministeerium (164 132 eurot), Justiitsministeerium (251 166 eurot) ning Siseministeerium (262 748 eurot).

(Allikas: Kultuuriministeerium 2015)

Planeeritust väiksema rahastuse mahu põhjuseks oli Euroopa Liidu struktuurivahendite 2014-2020 planeerimise viibimise tõttu, millest tulenevalt viidi mitmed tegevused ellu planeeritust hiljem. Alaeesmärk 2 alarahastamine tuleneb Euroopa Sotsiaalfondi lõimumismeetme elluviija Integratsiooni ja Migratsiooni SA Meie Inimesed (edaspidi MISA) struktuuri muudatustest, millega loodi Euroopa Sotsiaalfondi rakendamise seotud uued ametikohad alles 2015. a II pooles. Hilinemise põhjuseks oli ka kolme planeeritud hanke ebaõnnestumine, mis viiakse uuesti ellu 2016.a. Alaeesmärk 3 tegevused, mis puudutavad uussisserändajate kohanemise toetamist Siseministeeriumi haldusalas, algasid planeeritust hiljem Euroopa Liidu 2014+ struktuurivahendite üldise planeerimise viibimise tõttu. Vahendite rakendamist, sh suuremahulisi hankeid, alustati 2015.a. II pooles.

5. ÜLEVAADE OLULISEMATEST ARENGUKAVA TEGEVUSTEST 2016. A

Alaesmärk 1. Lõimumist toetavad hoiakud ja väärtused on Eesti ühiskonnas kinnistunud.

Eesti Rahvusringhääling jätkab ETV+ programmi väljaarendamist, mis lähtub oma valikutes Eesti Rahvusringhäälingu seadusest, Eesti Rahvusringhäälingu arengukavast 2016–2019 ja Lõimumiskava tegevuseesmärkidest. Programmi koostamisel arvestatakse Eesti venekeelse elanikkonna vajadustega saada objektiivset ja erapooletut infot riigis toimuva kohta, sealhulgas päevakajalist infot Eesti poliitika, majandus-, sotsiaal- ja kultuurisündmuste kohta. ETV+ üheks eesmärgiks on luua platvorm venekeelse elanikkonna omavaheliseks võrgustumiseks ning vastastikuste sidemete loomiseks eestikeelse elanikkonnaga ühiste tegevuseesmärkide ja väärtuste kaudu, samuti tagada venekeelse elanikkonna seisukohtade ja arvamuste levik ühiskonna jaoks olulistes küsimustes. Eriprojektina arendab ETV+ 2016.a uut teleformaati, milleks on poliitiline satiir „Estonia 2“. Suvel 2016 jõuavad ETV+ vaatajateni venekeelsete kommentaaridega ka spordi suursündmuste ülekanded – juunis-juulis jalgpalli EM, augustis Rio Olümpiamängud.

Alaesmärk 2. Vähelõimunud välispäritolu taustaga püsielanike osalemine ühiskonnas on kasvanud Eesti kodakondsuse omandamise ning uute ühiskondlike teadmiste kaudu

MISA viib ellu Euroopa Sotsiaalfondi meedet „Eesti ühiskonnas lõimumist toetatavad tegevused“, mille raames toimuvad A2-, B1- ja B2-taseme eesti keele kursuseid. 2015. alustati 540 inimesele keelõppe korraldamisega, kes jätkavad õpinguid ka 2016. 2016.a osaleb kursustel veel täiendavalt 2000 isikut. Keeleõpet hakatakse läbi viima seitsmes linnas – Tallinnas, Narvas, Jõhvis, Kohtla-Järvel, Sillamäel, Tartus, Pärnus.

Meetme „Eesti ühiskonnas lõimumist toetatavad tegevused“ raames toimuvad Eesti Vabariigi põhiseaduse ja kodakondsuse seaduse tundmise koolitused 1160 vähelõimunud püsielanikule ja uussisserändajale. Viiakse ellu tegevusi Eesti kodakondsuse väärtustamise ja määratlemata kodakondsusega isikute arvu vähendamiseks koostöös Siseministeeriumi, Politsei- ja Piirivalveametiga, kohalike omavalitsustega, kodanikuühendustega ja MISAgaga.

Jätkuvalt pööratakse tähelepanu keeleõppe kvaliteedile ja inimeste motivatsioonile õppida riigikeelt, mis on tööalase toimetuleku alus. Toimuvad keelilise ja kultuurilise kümbeluse tegevused Eestis elavatele vähelõimunud püsielanikele klubide vormis. Toetatakse tehniliste vahenditega kultuuriasutusi – muuseumide, teatrite ja kontsertasutusi, et nad saaksid oma programmi pakkuda ka teistes keeltes, suurendada Eesti ajaloo ja kultuuri tundmist ja tarbimist.

Viiakse ellu tegevusi Ida-Virumaa kodanikuühenduste kaasamiseks. Uueks algatuseks on Kultuurifoorumite korraldamine Narvas ja Jõhvis eesmärgiga luua dialoogiplatvorm laiemalt koostööks kultuuri-, hariduse- ja noorsootöö valdkonnas, suurendada piirkonna sotsiaalset sidusust, algatada uusi arenguprojekte.

MISA korraldab lõimumisalase rahvusvahelise konverentsi 29.-30.11.2016.

Viiakse läbi kampaania keeleliselt mitmekesise töötajaskonnaga avaliku sektori organisatsioonide toetamiseks ning eesti keelest erineva emakeelega inimeste teavitamiseks karjäärivõimalustest avalikus sektoris.

Alaesmärk 3. Uussisserändajad on Eesti ühiskonnas kohanenud

Jätkeb uussisserändajate kohanemisprogrammi pakkumine alla 5 aasta seaduslikult Eestis elanud välismaalastele, sh rahvusvahelise kaitse saajatele, Tallinnas, Tartus ja gruppide komplekteerumisel Narvas ja vajadusel ka mujal Eesti piirkondades.

Eesmärk 4. Eesti keelest erineva emakeelega õpilastel on konkurentsivõimelised teadmised ja oskused eestikeelses keskkonnas toimetulekuks.

Üldhariduskoolide, lasteaedade ja kutseõppeasutuste õpetajate ja koolijuhtide koolitusi viiakse läbi nii Keelekümbluskeskuse koordineerimisel kui ka Euroopa Sotsiaalfondi õpetajakoolituse meetme vahendusel (TAT „*Õpetajate ja koolijuhtide professionaalse arengu toetamine*“ – kinnitatud 17.07.2015).

Tartu Ülikooli Eetikakeskuse väärtusarenduse programmi („*Eesti ühiskonna väärtusarendus*“) ning teistesse koolikiusamist ennetavatesse programmidesse (KiVa; ToRe; Kiusamisest Vaba Lasteaed ja Kool; Vaikuseminutid) kaasatakse aktiivselt vene õppekeelega koole.

2016/2017 õppeaastal alustab tööd vähemalt neli kakskeelse õppega pilootkooli, kus õpivad koos eesti ja vene kodukeelega õpilased. Uuendatakse eesti keele kui teise keele ainekava ja toetatakse ainekava rakendamist.

Eesti elukestva õppe strateegia üldharidusprogrammis 2015-2018 on seatud eesmärgiks ellu viia vähemalt 300 õpilasvahetust aastas, kus osalevad vene ja eesti emakeelega noored.

2016. a jätkatakse kutsekeskhariduses eestikeelsele õppele ülemineku koordineerimist ja koolide ettepanekul koostatud tegevuskavade läbiviimist nii riigieelarvelistest kui Euroopa Sotsiaalfondi vahenditest. Meetme „*Õppe seostamine tööturu vajadustega*” tegevuste „*Praktikasüsteemi arendamine kutse- ja kõrghariduses sh õpetajakoolituse koolituspraktika*“, „*Kutsehariduse maine tõstmine, töökohapõhise õppe laiendamine*“ ja „*Keeleõppetegevused edukamaks toimetulekuks tööturul*“ raames on ka planeeritud keeleõppe tegevused edukamaks toimetulekuks tööturul. Luuakse võimalused nii eesti keele kui ka võõrkeelte

täiendavaks õppeks. Nimetatud alategevused toetavad kutse- ja kõrghariduse õppurite akadeemilise ja erialase eesti keele õpet ning võõrkeelte õpet, kutseõppeasutuste juhtide ja personali nõustamist mitmekeelse ja -kultuurilise õpikeskkonnaga toimetulekul.

Keelekümblusprogrammi laiendatakse vähemalt 4 uude lasteaeda.

Alates 2016. a on koolidel võimalus taotleda haridusliku lõimumise tegevusteks ja mitteformaalseks keeleõppeks rahastust Haridus- ja Teadusministeeriumi avalikult projektikonkursilt.

Eesmärk 5. Eesti keelest erineva emakeelega noored osalevad aktiivselt noorsootöös ja neil on tihedad kontaktid eestikeelsete eakaaslastega

Toetatakse noorte omaalgatusi ja noorteprojekte: korraldatakse projektikonkursse, seminare ja kaasamisüritusi, sh Erasmus+ programmist, ning toetatakse noorte omavahelisi kohtumisi, sotsiaalseid algatusprojekte.

Noortele luuakse võimalused erineva tasandi otsustes osalemiseks. Süsteemselt arendatakse traditsioonilisi osalusvõimalusi noorteühingutes ja valla- või linnavolikogu juures asuvates noortevolikogudes.

Euroopa Sotsiaalfondi toel toetatakse tervikliku koolitussüsteemi arengut noortevaldkonnas. Arendatakse noortevaldkonnas kasutatavaid noorsootöö metoodikaid ja tööd toetavaid materjale.

Eesmärk 6. Eesti keelest erineva emakeelega tööealistele elanikele on tagatud võimalused täiendada oma teadmisi ja oskusi konkurentsivõimeliseks osalemiseks tööturul

2016. a toimuvad Ida-Virumaa ja Tallinna eesti keele taseksamite ettevalmistust pakkuvatele keelefirmadele teavitussyüritused. Jätkub haridustöötajate keeleõpe ning Haridus- ja Teadusministeerium alustab läbirääkimisi Sotsiaalministeeriumiga võimaliku meditsiinitöötajate täiendava keeleõppe teemal. 2016. a kuulutatakse välja hange B1 tasemel eesti keele e- kursuse keelekeskkonna loomiseks.

Käivitub töövõimereform, mille eesmärgiks on suurendada vähenenud töövõimega inimeste töötamise võimalusi. Töötukassa aitab vähenenud töövõimega inimesi tööle ning tööle püsida, pakkudes selleks nõustamist ja tööturuteenusid nii tööotsijatele ja töötajatele kui tööandjatele.

Töötukassa hakkab maksma mobiilsustoetust oma klientidele, kes ei ole kuue kuu jooksul leidnud sobivat tööd oma elukoha lähedal. Toetust makstakse neljal esimesel töötamise kuul. Uus tööturuteenus annab inimestele suurema võimaluse kandideerida töökohtadele, mis asuvad kodust kaugemal.